

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

КВІТЕНЬ, 1967

INDEPENDENT UKRAINE

ЧІКАГО — НЬЮ-ЙОРК

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

INDEPENDENT UKRAINE

2315 West Chicago Avenue
Chicago, Ill., 60622
Ukrainian Monthly
Edited by Editorial Staff
Editor in Chief Michael Panasiuk
Yearly subscription $5.00, single copy 50 cents.
Mailed at Chicago, Illinois.
Published by the
Organization for the Rebirth of Ukraine
Cooper Station P. O. Box 4
New York, N. Y., 10003

ЗМІСТ

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

РІК XX КВІТЕНЬ, 1967 Ч. 4 (218)

РАДІСНИХ СВЯТ ХРИСТОВОГО ВОСКРЕСЕННЯ ВСІМ ВЕЛЬМИШАНОВНИМ ЧИТАЧАМ І СПІВРОБІТНИКАМ «САМОСТІЙНОЇ УКРАЇНИ» — ЩИРО БАЖАЄ РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ ЖУРНАЛУ !

ЦУ ОДВУ З НАГОДИ СВЯТ ВОСКРЕСЕННЯ ХРИСТОВОГО СКЛАДАЄ СЕРДЕЧНІ ПОБАЖАННЯ ВЕСЕЛИХ СВЯТ УКРАЇНСЬКИМ ЦЕРКВАМ, ВІДДІЛАМ ОДВУ І БО, ПУН ТА ВСЬОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ГРОМАДЯНСТВУ.

ХРИСТОС ВОСКРЕС — ВОСКРЕСНЕ УКРАЇНА!

Центральна Управа ОДВУ

УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКА ВИДАВНИЧА СПІЛКА В ЧІКАҐО ЩИРО ВІТАЄ ВСІХ СВОЇХ УДІЛОВЦІВ, ПОКУПЦІВ І ПРИЯТЕЛІВ ІЗ СВІТЛИМ ПРАЗНИКОМ ХРИСТОВОГО ВОСКРЕСЕННЯ! ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Управа Видавничої Спілки

Д-р М. Рибак

ВЕЛИКОДНІ СВЯТА

(Спомин з княжого города Перемишля)

Вже минає 27 років, як при кінці квітня 1940 р. я і моя рідня з важким трудом здобули переселенчі документи з мішаної большевицько-німецької комісії, яка тоді діяла в Перемишлі і перейшли на другий бік Сяну — на німецьку сторону. Час нашого переходу був саме наш Великдень...

❖

Українська катедра була положена на горі, біля піль, що звалися «Знесінням». Розкопи останніх часів виказали, що катедра є положена дуже близько місця церкви, хоромів і замку наших князів Ростиславичів. А наша катедра, з високою банею та двораменним хрестом була найвищим тріянґолічним пунктом на цілу околицю. Нутро її творили: стилевий трирядовий іконостас, стінна поліхромія, мармурові білі пам'ятники бувших єпископів та славна й рідка своїм помислом проповідальниця в формі рибацького човна-вітрильника.

Цю, на цілу околицю домінуючу позицію нашої катедри, можна сміло порівняти з чудовою катедрою в Холмі «на гірці». До неї, з ринку, вели широкі, кількадесять метрів довгі мармурові білі сходи. До нашої катедри вели вгору дві серпентини, які сходилися перед сходами святині і задержувалися при статуях наших святих — Ольги і Володимира.

Від віків, кожної суботи перед Великоднем, о 6 годині вечором, народ у святочному молитовному настроєві, спішив до катедри і то не лиш самі мешканці міста, але з підміських і дальших околиць на Воскресну утреню. Нутро катедри, хоч об'ємисте, ніколи не могло помістити тої маси народу і люди любили ждати перед сусідньою дзвіницею. Саме звідси рознесеться, під час утрені поліфонічний голос дзвонів, між якими царюватиме кількасот кілограмовий дзвін «Іван». Але це був той другий дзвін, тої самої ваги і форми, що його кількасотлітній попередник, якого забрали були на гармати австрійці під їас першої світової війни. Коли навіть сам «Іван» дзвонив під час погоди і легкого вітру, розносив він свій голос в чотирнадцять кілометровий простір довкола себе.

Згаданої суботи катедра освічена, при бічнім престолі плащаниця, а біля неї клячить мовчазна громада і молиться.

День і ніч держать пластуни варту коло Ісусового гробу. В кутку подвір'я палає стало вогонь. Це пластова ватра в честь Того, що ось, ось воскресне.

Катедра, що два дні потопала в напів темному світлі, заблестіла рясним електричним світлом. Коротка надгробна молитва при бічному престолі, і два священики несуть плащаницю перед головний престол. Там же формується надгробний похід, який відбувається внутрі катедри. Його очолюють чотири давні цехові стяги, за ними катедральні хоругви і делеґати товариств. За ними йдуть нижчого ступеня священики, а крилошани в своїх фіолетних одягах в епітрахілях та золотих крилошанських відзнаках насилених на золоті ланцюги. На кінці йде повагом наш владика, Кир Йосафат. На ньому ризи червоні, а з його плечей звисає тристалітній вишневий шовковий шаль, дарунок київського митрополита Петра Могили. Тим шалем оповиті руки несуть дарохранительницю. Перед ним два богослови, один несе жезл, а другий, на срібному підносі, єпископську мітру. Нарід співає пісню «Благообразний Йосиф со древа снем пречистоє тіло Твоє».

Похід кінчиться, і має початися воскресна утреня. Єпископ відходить до захристії, де перемінює жалобні ризи на світло-срібні, які мінливими хвилями спадають вздовж його стрункої, елеґантної постаті, на голові нова срібна лискуча від дорогих каменів мітра, в руках старовинний жезл і золотий хрест. Поява Єпископа означає час, коли нарід має опорожнити катедру і вийти на подвір'я. Порядок походу майже той самий, лиш священство змінило жалобні ризи на золоті.

Останнім опускає катедру єпископ, який замикає входові двері, благословлячи їх своїм хрестом. Починається великодня утреня. Та в одному моменті святочна дрож огортає весь нарід, бо ось залунає пісня «Христос Воскрес із мертвих». А її співає сам владика. Його могутній голос хвилями розливається по цілому узгір'ю. І мені здається, що вся скорбота та всі скрижалі мене в тому моменті опустили, а солодка радість та веселість, надія на краще, струмом вливається в моє серце. Довкола люди плачуть, або сльози мають у очах. Дзвони грають, «Іван» такий могутній, що здається ось збудяться лицарі Ростиславичів і ра-

зом зі своїм князем і з нами співатимуть пісню хвали і радісного щастя...

Перед єпископом отворені входові двері. Він перший входить до катедри, а за ним, в порядку, всі учасники утрені й занимають всередині свої місця.

Великодня утреня продовжується. Хор вихованків духовної семінарії, підкріплений світськими співаками, по-мистецьки відтворює красу та мелодійність наших неперевершених великодніх пісень.

Народ побожно заслуханий у велич співу та молитов жде на одно: коли Єпископ заспіває найгарніші пісні Великодної утрені «Ангел вопіяще» та «Плотію уснув». Коли він своїм високим вишколеним барітоновим голосом та виразною дикцією, почав співати, ціла громада мов завмерла. Ніхто не ворохнувся, ніхто голосно не відітхнув. А голос владики, здавалось, за мало має в катедрі простору, стрімко летить ген вгору, під саму рясно освічену копулу, а відтам летить десь високо, на стрічу Бога Творця...

При кінці утрені владика стає в царських вратах і держить золотий хрест в руках. Всі вірні тиснуться до архиерея, щоб поцілувати його хрест і перстень, та почути від нього благовість: «Христос Воскрес!» По останньому вірному, владика, не замикаючи Царських врат, відходить до захристії.

З високої катедральної гори маса вірних поволі немов спливає вділ та розходиться по своїх домах.

Але відсвяткувати Великдень в Перемишлі 1940 р. нам не вдалося. Я і моя рідня, користаючи з дозволу переселенчої комісії, в саме свято Воскресіння переходили большевицьку границю на другий беріг Сяну...

***

І з тою хвилиною почалася наша мандрівка крізь континенти.

Але кожнього року, коли тут же почую Великодню пісню, непереможена надія огортає мою душу і я вірю, що вернуся до вільного Перемишля і в тій самій катедрі подякую Богові за визволення нашої Батьківщини з важкої неволі.

ПРИВІТ

VI СЕСІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

Відійшло від нас чимало основоположників Державного Центру УНР. В більшості були вони й будівничими Української Народньої Республіки, чи то як вояки, чи то як політики, чи то як творці національного відродження і дріжджі Української Національної Революції, що її 50-ліття відмічуємо цього року. Приходить вже не молоде, — але чергове покоління. І тому слід собі здати справу з події, якої ми є учасниками: VI Сесія являє новий етап політичної дії української еміґрації.

Все наше життя в діяспорі стоїть на зламі, коли перед нами стає руба питання: залучимо ми до наших зусиль і не-еміґрантів, бо вже народжених на чужині, чи тих, що вросли в ґрунт поселення, чи ні? Вітаючи VI Сесію УНРади від Проводу Українських Націоналістів та нашої системи УНРуху, беручи до уваги, що ПУН твердо стоїть на позиції підтримки Державного Центру в екзилі, як единої бази політичної консолідації, дозволю собі піднести тут деякі ідеї, яких здійснення — на нашу думку — причиниться до його зміцнення.

Ми опинились на грані великого риску, бож екзильні інституції не вічні без допливу нових сил. Хіба можна собі уявити в дії екзильний уряд Пилипа Орлика? Ні. Але наше положення інше: ми маємо за собою українську спільноту в діяспорі, якій доля судила бути речником змагань українського народу, які не припиняються, не зважаючи на шалений наступ ворога. Ця спільнота дає нам змогу продовжувати традиції УНР і вимагає від нас бути їх носіями, доки вони не оновляться на Рідній Землі.

Правдою є, що еміґрація слабне, бо вмирають люди, які були символами доцьогочасних форм її дії. Багато організацій зникне незабаром, багато послабиться. Але спільнота в діяспорі залишиться, не зважаючи на залізну заслону. Щодо майбутнього, яке приходить за цим моментом зламу, може бути дві концепції:

1. Якесь середовище, що вважає себе най-

сильнішим, може пробувати опанувати все життя і підпорядкувати його собі. Ми є свідками намагань в цьому напрямку.

2. Спільними силами вийти поза доцьогочасні форми, щоб охопити кожну людину через її участь в організованому житті, через вислухання її голосу й так привернути її до активности.

Ми вважаємо одиноко можливим і правильним другий вихід. Тому таку вагу прив'язуємо до дії ДЦ УНР і до VI Сесії УНРади.

Вітаючи VI Сесію, бажаю їй успіхів у праці та хочу сказати, що для зміцнення ДЦ ми вважали б необхідним:

1. Посилити ДЦ тими українськими патріотами, що стали горожанами країн свого поселення. Пашпорт — на нашу думку — не може міняти душі людини, не може зривати її кровного пов'язання з нацією її батьків. Тим більше, що жодна з країн нашого поселення не має інтересів, які були б суперечними українським.

2. Підсилити базу ДЦ представниками широких кіл громадянства яке не організоване в політичних партіях. Це можна осягнути шляхом іменування такої кількости репрезентативних громадян, які становили б четвертину складу У Н Р а д и. Вони репрезентуватимуть те поза партійне громадянство, яке несе тягарі української визвольної дії, не маючи досі належного голосу в визвольній політиці еміграції.

3. Авторитет політичних, як і всяких інших чинників, не може спиратися тільки на минулому й на традиціях, які б вони славні не були. В ім'я серйозности нашої дії, в ім'я авторитету високої назви Державного Центру УНР в екзилі, що є прапороносцем традицій української держави й боротьби за неї, ми висловлюємось за реальною оцінкою сил, складових частин УНРади, та за реальною відбиткою висліду цієї оцінки. Стаючи на реальних основах, ми б відкрили двері поширенню консолідації в ДЦ, навіть її завершенню, яке не можливе без твердого ґрунту реалізму.

4. У майбутньому ДЦ, а зокрема його Виконавчий Орган, повинні присвятити головну увагу проблемі студій сучасного стану в Україні і державного плянування. Ми б пропонували створити окремий ресорт для цих проблем, закриваючи якийсь ресорт, що втратив свою актуальність. Визвольної політики не можна вести без ясного погляду на сучасну Україну, без глибокого знання сучасного покоління в Україні, без спроб нав'язання контакту з ним, нехай тільки в духовій площині.

5. Ми вважаємо, що при сучасних несприятливих обставинах на зовнішньому відтинку, майбутній ВО УНРади повинен звернути основну увагу на внутрішній відтинок нашого життя. Збереження української спільноти в діяспорі, — це корінна проблема як для ДЦ, так і для справи визволення, бо чим далі, то більше потрібно наших зусиль для підсилення тих ферментів, що потрясають Московською імперією.

Проте ж конкретну роботу на багатьох відтинках веде й буде вести наш громадський сектор, який тепер в стадії підготови Світового Конґресу Вільних Українців, щоб цим шляхом добитись вирішення системи громадського життя, щоб зміцнити почуття одности нашої спільноти в діяспорі на всіх континентах. Не мішаючись в громадські справи, політичний центр не може бути до них байдужий. Він мусить своїм впливом допомогти цьому виверщенню, причинитись до кристалізації наших ідей і форм дії. Без політичного впливу, без політичного живчика, без політичного еросу — всякі змагання будуть безплідні. Нема бо взагалі нічого аполітичного в світі, де змагаються світ свободи зі світом поневолення і заглади народів. Зокрема ж не може бути нічого аполітичного в наших спільних змаганнях за визволення нашої незламної Батьківщини.

Я здаю собі справу, що висунені тут проблеми не нові, вони були предметом розважань в ході підготови VI Сесії, бо їх висунула наша фракція і перед Комісією Підготови Сесії. Але я настільки глибоко переконаний в слушності цих пропозицій, що прекладаю їх в найкоротшій формі високому форумові Сесії. Бажаю найкращих успіхів у праці. А успіхом вважаю: зрозуміння до ходу часу й духа доби. Ми святкуємо 50-ліття відродження української державности з вибухом Національної Революції. Але ми сьогодні стоїмо не там, де починали творці Революції. Зле ми виконали б наш обов'язок, коли б нашим наступникам не передали твердих основ майбутнього, а тільки петрифікацію минулого, чи сучасного.

За нами 50 років невпинної боротьби, в яку ОУН вклала значну данину крови й життя найкращих своїх членів. Сьогодні в одну цілість вже злиті змагання Українських Армій і УПА, — об'єднані одним чином Петлюра, Коновалець і Мельник; Герої Зимових Походів і бійці підпілля. Традиції УНР перестали бути тра-

диціями одніеї групи чи покоління. Витягнім з того належні висновки, коли хочемо бути гідними наших попередників і дріжджами майбутніх чинів, що напевно закінчаться перемогою.

Голова ПУН О. Жданович

6-ТА СЕСІЯ УНРАДИ

Урочисте відкриття засідань VI-ої Сесії Української Національної Ради відбулося в Мюнхені у святочно прибраній залі «Дойчес Музеум» 18 березня ц. р. о год. 10:30.

Крім членів УНРади (з яких деякі постійно мешкають в европейських країнах поза Німеччиною, а навіть в за-океанових країнах), членів Виконавчого Органу та Найвищої Державної Контрольної Ради, на Сесію прибуло багато гостей з Австрії, Великої Британії, Бельгії, Франції, ЗДА й Канади.

VI-ту Сесію Української Національної Ради промовою відкрив в. о. Голови У Н Р а д и, Спиридон Довгаль.

Після того вступну промову на відкриття Сесії виголосив в. о. Президента УНРеспубліки в екзилі, Голова Виконавчого Органу УНРади Микола Лівицький.

З привітаннями усно виступили наступні панове:
Бортник, від Паризького Бльоку (Ліга Визволення народів); Олег Штуль, Голова Проводу Українських Націоналістів; д-р Прокопчук, від Німецько-Українського Товариства; проф. Микола Степаненко, Голова Контрольної Комісії Українського Робітничого Союзу в ЗДА; Теодосій Сендзик, від Координаційного Комітету в ЗДА; Павло Дорожинський, від ОДВУ і братніх організацій в ЗДА; Микола Іванович, від українських організцій в Австрії; Василь Шкляр, від Союзу Українців в Бельгії й Товариства Сприяння УНРаді і від Крайової Організації УРДП в Бельгії; Собчинський, від Легіона Симона Петлюри; Козинець, від Товариства Сприяння УНРаді на Північно-Західню Німеччину; полк. Петро Самойлів, від УНДС в ЗДА; інж. Іван Янішевський, від У Н Д С в Канаді; пані Любов А. Марголін, від Української Вільної Громади в ЗДА; Митрофорний Протоієрей Дубицький; п.п.:В. Бабицький, від Товариства Сприяння УНРаді у Велико-Британії; Ю. Нагорний, від Координаційної Ради Українського Революційно-Демократичного Руху в ЗДА і Канаді.

Ділові засідання 6-ої Сесії розпочалися, після урочистого відкриття, пополудні 18-го березня ц. р. і тривали до 11-ої години увечорі 22-го березня, коли Сесія була закрита на підставі декрета новообраного Президента УНР.

Сесією керувала Президія попередньої каденції на чолі з в. о. Головою УНРади інж. С. Довгалем, а потім заст. Голови добраним до Президії на початку Сесії д-р. В. Михайловим. Після прийняття і заприсяження нових членів (з яких деякі мешкають постійно поза Німеччиною), Сесія доповнила склад своїх комісій (зовнішніх зв'язків, господарсько-фінансову, правничу, віийськову) та обрала спеціяльну резолюційно-редакційну комісію. Полагодивши справу першого читання законопроектів, Сесія перейшла до заслухання доповідей.

З доповідями виступали: С. Довгаль — про діяльність Президії УНРади, М. Лівицький — про діяльність Виконавчого Органу, І. Лучишин склав звіт Найвищої Державної Контрольної Ради. З окремою доповіддю, що послужила матеріялом для резолюцій, виступив І. Лучишин про ґеноцид в Україні.

Дискусія над доповідями дала нагоду багатьом членам УНРади висловити свої думки і поробити конкретні внески щодо дальшої праці органів Державного Центру. Особливо цінними були зауваження членів УНРади, що прибули на Сесію з за-океанських країн — ЗДА й Канади.

Багато часу пішло на дискусії при точці про консолідацію українских політичних сил. Сесія ствердила у своїх резолюціях, що УНРада прагне повної консолідації самостійницьких українських політичних сил в системі Державного Центру УНР. Конкретно стояла справа прийняття до УНРади Організації Українських Націоналістів закордоном (ОУНз).

Більшість фракцій запевнили провід ОУНз, що їх організацію приймається як рівноправного члена українського екзильного парляменту. Представники Політичної Ради ОУНз склали заяву, згідно з якою приступлення ОУНз

до УНРади самозрозуміло означає, що ОУНз визнає за леґальну репрезентацію українського народу Державний Центр Української Народньої Республіки в противагу до накинутого силою Москви уряду УРСР, який являє собою знаряддя окупаційної влади Москви в Україні і в жодній мірі не репрезентує справжньої волі українського народу. ОУНз заявила також, що в імені українського народу на міжнародньому форумі має право виступати єдино Державний Центр в екзилі.

ОУНз було прийнято до УНРади великою більшістю голосів і приділено їй 6 мандатів. Після цього заприсяжено нових членів УНРади від ОУНз.

В голосуванні не брали участи 6 членів УНРади від Української Соціялістичної Партії, які перед тим покинули Сесію, заповідаючи зложення окремої заяви. До кінця Сесії делеґація УСП була відсутною. Сесія одноголосно прийняла окрему постанову, що вона з жалем ствердкує неприсутність на нарадах фракції УСП і сподівається, що в якнайскоршому часі ця фракція приступить знову до активної праці в органах Державного Центру.

Схваливши, на підставі внесень відповідних комісій, різні зміни Тимчасового Закону, прийнявши додаток до Закону про Воєнний Хрест УНР і окремий Закон про встановлення Ювілейної Відзнаки Української Народньої Республіки (в 50-ту річницю її постання), а також схваливши політичні резолюції і декларацію 6-ої Сесії, приступлено до виборів керівних органів Державного Центру. У виборах брало участь 30 членів УНРади на сорок сьогодні дійсних членів (були відсутніми 6 членів УСП, а 3 члени УНДО та один член СЗСУСП мусіли перед виборами повертатися додому — Італія, Франція й Англія).

На Голову УНРади обрано д-ра Якова Маковецького (ОУН), який виголосив вступну промову, дякуючи за вибір і прирікаючи сумлінно виконувати покладені на нього високі обов'язки. На членів Президії УНРади обрано пп. М. Добрянського (УНДО), О. Собчинського (УРДП), М. Ковальського (УНДС), Б. Кордюка (ОУНз) і п. Кашинського (СКТСУ).

Перед виборами Президента Сесія 29-ма голосами схвалила «Постанову (зобов'язуючу аж до її відкликання Сесією чи Президією УНРади) про форми співпраці поміж Президентом і Головою Уряду». В цій постанові ще раз устійнено різні права і обов'язки, що прислуговують особам, які займають ці становища. Зокрема ствердкено, що «напрямні політики Уряду (Виконавчого Органу) означують спільно Президент і Голова Уряду» і що «Президент має право, в узгідненню цього з Головою Уряду, брати безпосередню участь у тих чи інших акціях зовнішньої і внутріішньої політики».

На Президента Української Народньої Республіки обрано доцьогочасного Голову Виконавчого Органу Миколу Лівицького. Новообраний Президент склав присягу на вірність українському народові і в короткому слові подякував за довір'я та обіцяв невтомно працювати для української визвольної справи згідно із зложеною присягою.

На Віцепрезидента Української Народньої Республіки обрано проф. Миколу Степаненка. Віцепрезидент склав присягу того ж самого змісту, що й Президент.

Після виборів оголошено декрет Президента УНР, яким іменується на Голову Уряду (Виконавчого Органу) д-ра Атанаса Фіґоля. Склавши присягу перед Президентом, новопокликаний Голова Виконавчого Органу виголосив промову, в якій, окресливши головні напрямні політичної праці майбутнього ВО, заповів виголошення свого експозе, а також предложення, в порозумінні з Президентом і фракціями УНРади, нового складу ВОргану в найкоротший час.

Окрім того відбулися вибори Державного Контрольора УНР, на якого обрано інж. Дмитра Андрієвського. До складу Найвищої Контрольної Ради дообрано інж. Якова Зінченка.

В своєму заключному слові Голова УНРади Я. Маковецький ствердив плідну працю Сесії та її успішне закінчення. На самий кінець забрав ще раз слово Президент УНР М. Лівицький, закликаючи до єдности, що буде запорукою успішної визвольної акції. Після оголошення декрету Президента про закриття Сесії, присутні проспівали національний гімн.

Мгр. Теодосій Онуферко

КОНЦЕПЦІЯ
ВНУТРІШНЬОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ О. БОЙДУНИКА

(в другу річницю смерти)

Організація Українських Націоналістів дала багато першорядних провідників різних секторів українського життя. На секторі внутрішньої української політики провідне місце займає Осип Бойдуник. В чому його велич й значіння в тій ділянці? Вони у чіткій концепції й цілежиттєвім її здійснюванні. Ясна, об'єктивною правдою думка й динамічна активність її здійснювання — найглибша сутність Осипа Бойдуника, як і всіх Великих Синів України.

Це він дуже виразно стверджує:

«Український націоналізм, випливаючий з ідеалістичного світогляду, приймає, що змістом народу є духово-культурні вартості, а держава, як політична організація, є його форма.»

Глибоко аналізуючи обидва фактори буття й становлення нації, О. Бойдуник стверджує, що робить це: ...«в ім'я невмірущої і вічної української правди, яка є «голосна та правдива, як Господа слово», яка вела їх — тих героїв, що впали і падають, від початку, і поведе їх аж до остаточної перемоги! » Всі свої глибоко продумані синтентичні ствердження О. Бойдуник робить на підставі притаманної йому здібности об'єктивно й влучно аналізувати факти історії так минулого, як й сучасних йому днів. Це вдається йому тому, що він за основу роздумувань бере історіософію, а методологічно послуговується історичним об'єктивізмом. В твердженнях О. Бойдуника часом важко досліджикові відділити щось його суб'єктивне від вже загально здобутого, встановленого логікою її фактами розвитку. Історичний процес становлення української нації О. Бойдуник називав національним солідаризмом: «Національний солідарізм у нашому народі є явищем органічним,що випливає з морально-етичних засад, які панують в українському народі. » ... подібно Олег Ольжич аналізував й ситезував ураїнську духовність й встановлював українські духові норми цінностей — він в цій сфері м. інш. ствергив: що ... «міт роду, як ми його називали, — можна історично ствердити, як великий рушій української свідомости і знайти в ньому притаманне українське схоплення сутті національні спільноти. ... поняття роду ховає в собі теж ідею покликання роду»...

Як О. Ольжич в сфері духовости й національної ідеології, так О. Бойдунику сфері практичної політики — дефінює й реалізує концепцію національного солідаризму. Обмежений рямками коротенької статті, тут я можу дати лише даа приклади. Але мушу із притиском ствердити, що така духово ідейна постава є власне характерною для української життєвої постави. Всім це цілком ясне, що наші вороги знаючи це, саме тут роблять всякі зусилля, щоб внутрі нас розщепити. Знищити національну солідарність! Робиться це вперто, протягом цілої нашої історії. Робиться це й тепер, в нашій добі і навіть в наших днях, різними ворогами й «приятелями», так чужинцями як й їх ідеологічними наймацями серед нас. Саме тут гордіївський вузол сутті розв'язки української проблеми. Століттями вона не була усвідомлена. Лише завдяки Організації Українських Націоналістів, через внутрішню політичну працю глибоко започатковану О. Бойдуником, можна ствердити перелом і зворот в переможний напрям. В О. Бойдуника український націоналізм це не ще одна політична партія. Це всенародній рух із історичним призначенням здійснити національний солідаризм. І Осип Бойбуник робить його ідеєю та ціном, пишучи на цю тему окремі праці: «Національний Солідарнізм» і «Українська Внутрішня Політика Організації Українських націоналістів», займаючи ряд визначних українських політичних становищ, останнім й найвищим яким був пост Голови Української Національної Ради. При своїй особистій скромності він все підчеркував що не зачинає історії від себе й не кінчить на собі. Він вчив тяглости процесу становлення нації й постійного її росту із всіми періодами поступу й криз. Тому він вмів говорити й договорюватись із іншими політичними партнерами й за це вони його високо поважали. А випливало це із теорії національного солідаризму примінюваного в існуючих ситуаціях, чи конечностях, які для О. Бойдуника були наскрізь закономірними і які він в умовах державної суверенности міг би поладнати.

На підставі аналізи історії України О. Бойбуник стверджує, що ... «Український націоналізм і націоналістичний рух органічно випливає з життя українського народу і з його тра-

лицій.»... Політичним, державницьким фактором є, створена для таких високих всеукраїнських завдань, Організація Українських Націоналістів. Концепція внутрішньої української політики ОУН — від II-го ВЗУН, є вже ясно окреслена Бойдуником національним солідаризмом. Про це ясно й недвозначно пише О. Бойдуник: ... «Другий ВЗУН, ... доповнивши програму ОУН національним солідаризмом, як ідеєю і системою в побудові суспільного життя і держави українського народу, ствердив факт започаткування нового етапу української внутрішньої політики, на засадах національного солідарізму. Від того часу, тобто від 1939р., українська внутрішня політика українського націоналізму ОУН розвивається так теоретично, як і практично по лінії національного солідаризму. » ... І так в модерній історії України, вже наших днів, від акцій в тому напрямі полк. А. Мельника, починаючи почерез всю діяльність на терені УНРади і скінчивши на заходах скликання Світового Конґресу Українців, — йде змаг за встановлення національної солідарности. Ця хоч суто політична концепція Організації Українських Націоналістів, — стає щораз ширше самозрозумілою, абсолютно конечною, й категорично вимаганою здоровим розсудком не лише збереження української нації, не лише її нормального розвитку в сучасну пору, але для всемайбутнього самостановлення!

Під шаленим тиском окупанта — українська нація на рідних землях в важких щоденних змаганнях кріпне в національній солідарності. Розсіяні по цілій землі українські люди із туги за солідарністю — прямують, помимо всіх ворожих намагань, до національної солідарности. Процес цей дуже тяжкий, але він стає непорушними осягами — вічною вартістю.

Нові соціологічні процеси становляться на наших очах: не лише майбутній історик, але ми можемо наявно ствердити здійснення національної солідарности: Чи це на терені Державного Центру УНР й УН Ради, чи змагання БО в системі ІСНО в різних країнах поселення української еміґрації, як н. пр. УНО й ОДВУ за Світовий Конґрес Українців, чи хоч би на наших очах нещасний IX Конґрес УККА, в висліді, якого наші вільні громадські політичні й суспільні організації заложили Комітет Громадської Єдности, що під духовим співпроводом ОДВУ й БО дбатиме за оздоровлення українських громадських позицій в ЗДА. Ідеї національної солідарности стають дійсністю в великих осередках нашої спільноти, громадянство дає вотум довір'я й наділює обов'язками наших членів, що вони є безкомпромісовими борцями за всеукраїнську національну солідарність. Це лише початок процесу. Ми горді за це. Але це не спиняє нас у змагу за нові цілі, нові думки й нові шляхи.

Ми не є догматиками в студіюванні і розв'язуванні проблем. Тому маємо необмежені можливості росту. Власне ріст розуміємо, як повний вияв всіх розвиткових вартостей. Але із специфічною натугою до всевищого. Вказівки до цього стрічаємо теж і в О. Бойдуника: «Український націоналізм виходить із засади інтересів не більшости чи меншости, лише з інтересів цілости і рівних прав, у тій цілості, зрізничкованих і організованих у станах, які солідарно співдіють, відповідають і рішають, у пропорційному заступництві.

І тому українсьий націоналізм — як національний солідаризм, протиставиться лібералістичній анархії з диктатурою більшости над меншістю, і тоталітарній кліці, з диктатурою меншости над більшістю. » ...

Виразно зарисовується нова суспільно-громадська й політична думка.

Ці питання вимагають осібних студій. Про них важко говорити у формі популярної статті. Але для всіх стає самозрозуміло правильна, так вимріяно дуже потрібна й безспірно логічна концепція української внутрішньої політики. Вона розв'язує багато проблем людей, які чомусь не хочуть зрозуміти, або не позволено їм приняти правду.

Бо не захоплювання «влади» — різних загально українських організацій, як це практикує одно українське середовище, яке ще й зве себе націоналістичним, — розв'яже проблему влади, що є служінням народові, а не пануванням над братами!

Не розв'яже цього страх перед відреченням своїх заблудів в якімсь ґетті «блискучого відокремлення», коли треба спільно в сірих буднях стояти пліч опліч!

Не розв'яже цього меґальоманія «Визвольного Фронту», скерована не проти спільних ворогів української нації, але, на жаль, проти інакше думаючих братів українців!

Лише чверть століття минуло від проголошення ідей національної солідарности ОУН О. Бойдуником, а українська дійсність набирає державницької форми.

Вічна Слава Йому за Думку й Чин Розбудови Нації й Держави Української!

Д. Квітковський

КОНТАКТУВАТИСЯ, ЧИ НЕ КОНТАКТУВАТИСЯ?

Питання контактуватися чи не контактуватися набрало в деяких колах української еміґрації фаталістичного Шекспірівського «бути чи не бути». Таку фаталістично-«принципову» позицію зайняв і Український Конґресовий Комітет Америки, на чолі з проф. Добрянським і всіма «укокологами», хоч перший кілька років тому їхав аж до Европи. щоб переконати український політичний світ в доцільності й корисности співпраці українців із москалями в боротьбі проти комунізму, спільного ворога і українців і москалів, а «укокологи» аж на склоні віку, далеко від рідних земель рішилися на таку непримириму позицію в сраві «контактів».

Але ж, людині вільно зміняти свої погляди. А неофіти завжди визначалися непогамованою ревністю. В додаток — життя це дуже часто ланцюг парадоксів.

От, їдучи до бюра (в середу, дня 15 лютого 1966 року), барвистий і надзвичайно дотепний американський коментатор, Пол Гарві, подав вістку, мовляв студенти одного американського університету влаштували одну з найбільш бурхливих демонстрацій проти ... 15 лютого. Так, проти дати дня 15 лютого! Вони жадали знесення дати 15 лютого під претекстом, що ця дата нічого не означає й нічого не дає... На закид, що так їх домагання, як і сама демонстрація — це абсурд, студенти відповіли: а чи величезна більшіть сучасних демонстрацій не є також абсурдними?...

Дійсно: чи наше життя не переповнене абсурдами? Трагікомедіями?

А може? Може ми не збагнули ще сенсу, глибокого, внутрішнього змісту життя? Може ми плаваємо цілий час на його поверхні й ніколи не мали змоги збагнути його найглибіших глибин? Може?.. Може ми, як Дон Кіхот, боремося з уявними вітряками, а правдиве, дійсне життя просувається в той самий час побіч нас, залишаючи нам гру... з вітряками?

Я не знаю. Але було б дуже на часі, — старатися проаналізувати нашу філософію життя. Бо дійсно: Щось не в порядку з нами, коли ми, одна з найбільших націй Европи, до того одна з найстарших, не вміли здобути собі свободи й далі остаємося провінцією Московії, провінцією в усякому розумінні цього слова, включно з духовістю.

Хтось мусить це завдання взяти на себе. І мені здається, що на еміґрації таке завдання — політичній площині — припадає на Організацію Українських Націоналістів. Бандерівці цього не роблять, бо, по-перше, вони не мають для цього досить відповідних людей, а, по-друге, їх «філософія життя» — це фізичне захоплення партією якнайбільшого числа фізичних українських людей та організацій. А тепер, — вся їх увага звернена, мабуть, на захоплення УККА, Пласту, може СУА і ін. А на найближчу мету — вони стараються відбути бандерівський Світовий Конґрес Вільних Українців...

Тому на «стару» ОУН припадає знову завдання відсвіжити ідею української свободи й намітити нові шляхи до її здійснення, реалізацій, — в цьому зміненому й у повному процесі дальших змін світі «30-ті роки», — це був перший етап. Українська політична думка жде на новий етап, нове слово.. ОУН, на чолі якої стоїть сьогодні Олег Штуль-Жданович, мусить це нове слово дати. Або принаймні започаткувати нове шукання. Бо наше «бути або не бути»» не лежить у площині «контактуватися чи не контактуватися» — це одно з дуже несуттєвих питань нашої визвольної тактики, — але в площині нашої духовости, нашої ментальности, нашого національного характеру, або одним словом, у нашій філософії життя.

Контактуватися з дійсністю

Ми не можемо і не сміємо жити в сфері бажань і мрій. Ми не можемо і не сміємо жити уявленими вартостями. Ми мусимо навчитися дивитися дійсності в очі не для того, щоб покоритися їй, але для того щоб ввійшовши в «контакт» з нею, змінити цю дійсність і заставити її визнати несену нами правду, проповідувану нами ідею. Хто, зо страху чи наївного пієтизму, тримає «за шклом» прапор своєї віри й не йде з ним у бій, — навіть з ризиком, що цей прапор може бути хвилево кинений в болото й потолочений ворогом, — той ніколи не бачитиме тріюмфу перемоги. Неприсутні не виграють ані битв, ані війни.

Я далекий від того, щоб підписуватися під «універсальністю» ворожої нам московсько-комуністичної ідеї й, пристосувавшися до неї, намагатися вижебрати щось і для нашої мови та кооператив («діяпазон можливого»). Це філософія раба. Я далекий також від філософії «круглого слова» й телячого захоплення нашими культурними «здобутками» в після

-сталінській ері. Ці здобутки мізерного животіння в неволі. Ці здобутки не є виявом вільного українського духа. Є вони тільки доказом живучости й нескорености цього українського духа в умовинах фізичного і духового поневолення. Творчість українських поетів, письменників, і взагалі всіх творчих сил нації напевно виглядала б цілком інакше в умовинах повної людської і національної свободи.

Але з другого боку, не вільно й заперечувати українську людину, яка живе й діє в умовинах поневолення. Контакти з нею треба мати. Контактів з нею треба навіть шукати. І то навіть з такими українськими людьми, які опинилися або в ролі «блудного сина», або навіть у ролі національного зрадника. Зрадників треба закликати до поправи, а блудних синів до навернення. Модерна кримінологія намагається «кореґувати», «направляти», а не карати й нищити, навіть найбільших злочинців. Бойкотом і запереченням, показуванням пальцем один на одного ми не посунемо вперед нашої визвольної справи. Ми мусимо вести «діялоґ» з нашими братами — навіть якщо з тих чи інших причин вони зрадили чистоту національної ідеї. Побіч ролі революціонерів, ми мусимо виконувати й ролю місіонарів. А місіонарі шукають за грішниками й намагаються направити їх на добру, правдиву дорогу. Революція — це не саме стинання голів. Це й безкровне навертання. Тільки революція, рушійною силою якої є сліпа сила, неопанована нічим жадоба нищення — заперечує все і нищить усе.

Поняття зради чи тільки хруньства в умовинах поневолення є часто дуже релятивне. От ми мали наших віцемаршалків і послів у соймах наших окупантів. Чомусь цим віцемаршалкам і послам ніхто не закидав зради, навпаки, в повоєнні часи, на еміґрації, вони в багатьох випадках навіть займали чолові пости в українських революційних визвольних фронтах. Що змінилося? Чому недавно ще декому вільно було бути віцемаршалком польського сойму а Драчеві не вільно бути членом т. зв. української делеґації до Об'єднаних Націй? Чому дві мірки до того самого, чи дуже подібного явища? З точки зору чистоти національної ідеї й революційности методів визвольної боротьби — обидва вищенаведені випадки треба б осудити. Але цього не роблять й сьогодні провідники з визвольного фронту. Чому?

Ми є жертвою недодуманих думок і недодуманих рішень і потягнень. Ми живемо хвилиною й всю свою «філософію життя» міряємо цією хвилиною. Ми рівночасно розцінюємо певні явища й формуємо наші погляди з точки зору нашої провінції, нашого села й нашого сусіда. В нас немає нічого обдуманого на довшу, історичну мету. Живемо і діємо імпульсами. Тому ми не розуміємо власного історичного процесу. Тому ми є чужими в цьому світі — повному сновидних парадоксів.

«Діялог» — і неукраїнські контакти

Голова могутньої Церкви в світі, Голова, що мав би бути намісником Христа на землі, розпочав «діялог» з Головою Держави, яка офіційно заперечує всяку релігію й на її місце кладе безвір'я, або, ідеологію марсизму — як нову релігію. Намісник Бога на землі розпочав «діялог» з намісником Сатани. Такий «діялог» ставить під знак запиту цілу християнську релігію й побудовану на ній культуру. Але, мабуть, догма чи імператив віднайдення, «осягнення» заблуканої вівці й намагання направити її на правдивий шлях є найбільшою догмою християнського світу. Щоб «врятувати» світ від заглади, від знищення — любов, любов ближнього в найширшому розумінні цього слова мусить, на думку світового масштабу «дискутантів», зайняти місце ненависти. Але ширше на цю тему напишу іншим разом. Наша преса знає, або повинна знати про це. Але вона або не має відваги зайняти слова до цього несамовитого макабричного «діялогу» або не відчула, не зрозуміла величі поставленої проблеми. Ця проблема, належить мабуть до категорії інформації, яку «на думку» нашої преси «громада не повинна знати». Тому наша громада, під «опікунчою» рукою наших редакторів, така примітивна часом у свойому думанні й у своїх діях.

Світова література, в тому й преса, переповнена книжками, статтями й інформаціями про «речі не до подумання», користуючися дуже популярним тепер виразом американського сенатора Фулбрайта. От мені припадково попало під руки число тижневика «Ньюзвік» з датою 16 січня 1967 року й там на сторінці 74-ій є довша стаття п. н. «Діялог: Христос і Маркс». З лівого боку статті є портрет Маркса, а з правого ... образ Христа. Стаття починається таким синтетичним реченням: «І Християнство і Комунізм (комунізм з великої букви - прим. моя) претендують на вірність до себе одної третьої світової людности і традиційно, кожне з них проповідувало ролю до спасення, що в свою чергу вимагало знищення другої сторони. Але поступенно, на протязі останніх кількох років, науковці з обох сторін намагаються най-

ти спільний ґрунт для порозуміння і співпраці. В дійсності, «діялог» між европейськими теологами відбувається не тільки в площині християнського екуменічного руху, але тут мають місце більш делікатні розмови між послідовниками Ісуса Христа й учениками Карла Маркса».

Далі читаємо в статті, що в Німеччині існує німецьке римо-католицьке Товариство Павла, яке «спонсорує» «діялоги» на міжнародну скалю з метою досліджувати християнську і марксистичну концепцію людини й історії. В цьому «діялозі» беруть тепер участь понад 600 науковців з 17 країн. Але існують сотки менших «дискутуючих» гуртків в італійських університетах, французьких сальонах і навіть в еспанських католицьких церквах. «Діялог» дуже затяжний, маючи на увазі зрізничкованість поглядів так внутрі християнського, як і марксистичного світів, але все ж таки вже осягнено деякі спільні припущення, а іменно: що ані одна сторона не має права претендувати на посідання всієї правди; що кожна з них мусить «відмітологувати» попередні доґми й доктрини та що обидві сторони — Християнство і Комунізм — мусять бути остаточно розцінювані на основі того, що вони кажуть — і роблять — для повнотної реалізації людини.

Обидві сторони признаються до того, що в минулому вони відчужили від себе людину, — християнство тому, що любило воно людину ради абстрактного Бога тільки, а Марксизм тому, що любив він людину також ради імперсональних «законів» діялектичного матеріялізму. В основі — обидві сторони мають той самий ідеал, а саме, що людина може дійсно любити свого ближнього.

В ділянці «перетворення» марксистичного думання велику ролю грає французький комуністичний філософ Роджер Ґароді, який написав популярну книжку «Від анатеми до діялогу» й рівночасно перепроваджує цілу серію «діялогів» з християнськими теологами. В своїй книжці він відкидає й осуджує механістичний матеріялізм та леґалізм Сталінського періоду. «Могутня поява проблем суб'єктивности, вибору й духової відповідальности», твердить він, змусила комуністичних філософів усвідомити собі й визнати, що суть марксизму не лежить в імперсональних законах діялектичного матеріялізму, але в «Прометеївській концепції свободи творчости». В людині, як буховій вартості, лежить надія на майбутнє.

Заражене «еретичними» думками й християнство. Не маю на думці займатися ширше цим питанням. Хочу ствердити тільки офіційне визнання «єресі», особливо Католицькою Церквою, й переходу від оборони й осуджування до нападу й «переоцінки цінностей». От в тому самому числі «Нюзвіку» находимо вістку, що Віденський Кардинал Франціскус Кеніґ, голова Ватиканського «Секретаріяту про-діялогу з невірними», кинув визов комуністичним політикам видати декляpацію в справі релігійної свободи таку за сильну, як та, що її оголосив Другий Ватиканський Собор. Комуністи ще не дали своєї відповіді, але в міжчасі чеський уряд дав свою згоду на відбуття в Празі Третьої Конференції Товариства Павла в квітні цього року — і це буде перший такий «діялог» в середині комуністичної країни.

Як бачимо, то не тільки комуністична Москва шукає «контактів» й «діялогу», але й західний християнський світ. Саме заперечування зла, неґація його не принесла бажаних результатів. Тому протикомуністичний світ рішився шукати противника на його власному терені й якщо не знищити, то принаймні захитати його в його вірі й у результаті унешкідливити його. Ще більше. Цей християнський світ має відвагу піддати ревізії і свої власні концепції та догми й шукати нових правд у новому зміненому світі.

Ми не мусимо і часто не повинні йти слідами інших. Бо те, що добре для інших може бути погубне для нас. Але ми рівночасно не можемо замикати очей й не бачити, або не хотіти бачити дійсности. А найважливіше в цьому: мати відвагу нести нашу правду всюди там де вона, якщо не здобуде, то хоч захитає невірних. В добі найбільш несамовитих «діялогів» і «контактів», ми не тільки маємо моральне право, але навіть обов'язок шукати наших братів всюди, де б вони не були, навіть у рядах зрадників, нести їм слово української правди й намагатися привернути їх до лона праведних... «Діялог» не означає вихвалювання й святкування одним другого. «Діялог», це диспут, контроверзійне змагання за певну правду, тому в наших «контактах» і «діялогах» ми не повинні слухати читання поезій тільки, наприклад, й обмінюватися куртуазійними епітетами, але вказувати за що всі ми, як українці, повинні боротися й у чому їх ставлення є неправильне.

І говорячи про «діялоги» та «контакти» не забуваймо ніколи, що ідеї це наймогутніша зброя, яку тільки видумав чи «винайшов» дотепер людський ум. Не легіони озброєних лицарів повалили остаточно могутню Римську імперію, але ідеї, в тому найважливішу ролю

відіграли ідеї Християнства. Великі революції в модерній історії Европи в тому Ренесанс, Реформація, французька революція були безпосереднім вислідом дії великих ідей, а не сліпої фізичної сили. Сьогоднішня московсько-большевицька імперія починає тріщати не під тиском зовнішньої сили, але якраз під «тиском» ідей, найсильнішою з яких це ідея людської і національної свободи. Фізична сила — це тільки один із засобів, одна із зброй на услугах ідеї. А як може ідея «досягнути» когось, якщо ми відкинемо «контакти» і «діялоги»?!

Тільки ще раз не забуваймо: «Контакти» і «діялоги» — це також засоби боротьби, змагання, а не «клюби взаємного обожання» і слинавої братерської любови. Ідеї не знають компромісів: вони або перемагають або гинуть. Але, щоб перемагати — треба змагатися. І злий той генерал, який в своїй стратегії не використовує кожного фронту, на якому можливо «осягнути» й перемогти противника.

В. Корнієць

НЕБЕЗПЕЧНА ТЕНДЕНЦІЯ В ЗУСТРІЧАХ

Як довідуємося з преси, останнім часом зустрічі еміграції з культурними діячами з УРСР незвичайно пожвавилися. Особливо це помічається в таких великих містах Америки, як Ню Йорк, Чікаго тощо. Звичайно, ми не збираємося засуджувати тих, що зустрічаються, бо, може, воно й варто все таки тримати зв'язок з живими людьми з сучасної України. Все таки часто можна дещо довідатися від них про життя-буття в підяремній Україні, але шкода тільки, що ті зустрічі не завжди проходять так, як би нам хотілося.

На жаль, наші еміґраційні аматори зустрічей мають не зовсім здорову тенденцію в тих зустрічах. Як правило, чомусь наші організатори і керівники зустрічей люблять лише вислухати, що говорять потойбічні гості, а самі бояться подавати їм питання, які викликали б неприємне враження в гостей або деякою мірою «припирали б їх до стінки». Такий характер і перебіг зустрічей, на нашу думку, немає найменшого сенсу. Не важне те, як вони відповідатимуть на ті чи інші «слизькі» для них запитання, а важне те, нехай би вони знали, що українська еміґрація — це не отара слухняних баранів, які вислухають, що їм привозять гості з України, і на тому крапка. Ми мусимо показати, що ми теж дещо знаємо про ті процеси, які відбуваються в Україні, що ми слідкуємо за тими процесами і що ми маємо і свою думку про них.

Отож, 25-го березня ц. р., Чікаґо відвідав знаний в Україні і частково на еміграції поет В. Коротич, який на запрошення Дискусійного Клюбу в Чікаґо мав літературний вечір. Перед тим вечором говорили, що поетові з України можна буде подавати літературні запитання, але вийшло так, що на деякі запитання він не відповідав, бо організатори вечора, чи може й сам поет, вважали, що ті питання не стосуються поета і на них відповіді не було. А ті питання, на нашу думку, були якраз дуже влучними. Тим паче, що їм передувало звернення до В. Коротича, яке розбивало необґрунтовану відмову відповідати на політичні запитання не лише Коротича, але й інших його колеґ, що приїжджають з України, які часто на незручні для них питання збувають їх утертими фразами: «Я мистець, і політикою не займаюся». А така відповідь приїжджих з України якраз перечить їхнім же розумінням літератури і мистецтва. Тож подаємо нижче ці запитання, на які не було відповідей на згаданому вечорі.

В/Шановний наш гостю!

Часто-густо приїжджі до нас Ваші колеґи відмовляються відповідати на політичні, філософські та соціяльно-економічні питання, мотивуючи тим, що я, мовляв, мистець і політикою не займаюся. Така відповідь, на нашу думку, перечить найсуттєвішій ленінській настанові про партійність радянської літератури, тим більше — подібні відповіді йдуть якраз по лінії буржуазного розуміння літератури, бо пролетарська література не може бути поза політикою, поза філософією, поза соціяльно-економічними питаннями, «мистецтво для мистецтва і поза політикою» — це буржуазна вигадка, бо буржуазна література, проголошуючи аполітичність, тим самим сипле пісок в очі робітничої кляси, вона (буржуазна література) насправді теж є партійною, клясовою, і вона служить золотому мішкові капіталістів, — твердить Ленін, а марксівське літературознавство якраз іде по лінії партійности, клясовости, а тому немає підстав неґувати політичні питання.

Наш же шановний гість п. Коротич у своєму слові на 5-му З'їзді СПУ в Києві, між іншим, говорив таке: «І коли ми говоримо про пись-

менників, які приходять у літературу, в культуру свого народу, то ми повинні не забути й про те, що їм конче потрібно проникнути в глибини соціяльно-наукової думки. Ми ще не досить обізнані з філософією, ми, фахівці соціяльної, філософської думки. Наша творчість ніколи не була й не має бути лише документальною, суто фотографічною, бо тоді б вона швидко вмерла».

Таким чином, як бачимо, з наведеного уривку з промови нашого шановного гостя на такому високому форумі, як 5-ий З'їзд СПУ, він теж цілком поділяє нашу думку, що письменник має бути добре озброєним філософією, наукою, політикою, бо інакше він не дасть високовартісної творчости. Тому то сподіваємося, що наше побажання щодо запитів і відповідей якраз іде по лінії розуміння нашого високодостойного гостя і якщо в числі запитань будуть питання й літературно-політичного характеру, то це аж ніяк не перечитиме нашій обосторонній щирості і відвертості, а навпаки, лише буде виявом нашої глибокої пошани до нашого дорогого гостя-земляка.

1. В «Літературній Україні» за 6-те березня з ц. р. поміщено статтю Тараса Мигаля, напевне відомого Вам, а може й Вашого друга, під заголовком: «Перед судом фактів», У тій статті автор цілком слушно обурюється проти зруйнування бомбами у Північному В'єтнамі католицького костьолу, буддійської святині тощо. А чи не могли б Ви сказати нам, яка доля польського костьолу в Києві, що міститься на Червоноармійській вулиці, недалеко театру Музкомедії?

2. А якщо ми вже при святинях, то цікаво, як Ви дивитеся на зруйнування в Києві Михайлівського манастиря і сотень інших святинь. Про це ми читали в нинішній радянській періодичній пресі, що дехто висловлює жаль, але чому того дикого вчинку чи розправи ніколи і ніде не засудили українські письменники на своїх зборах чи з'їздах?

3. У тій самій статті Тараса Мигаля висловлюється обурення, що в селі Тхуйдань (провінція Тхайбінь) загинуло від американських бомб 30 осіб дітей. Звичайно це зле, але війна є війною. Одначе, чи не відомо Вам, скільки українських дітей загинуло в мирний час 1929-1933 роках у сибірських снігах, куди їх, за наказом ЦК ВКП(б), вивезено і викинено на морозі. Нам відомо з ІІ-го тому спогадів Черчіля, що разом жертви української людности в тих роках становили, за признанням самого Сталіна, 5 мільйонів. Чи сучасні українські письменники не цікавилися, скільки серед тих п'яти мільйонів було дітей? Та чому до цього часу ніхто з українських письменників не напише солідного твору про це? Все ж таки росіяни дещо написали і видали, як «Один день Івана Денисовича» Солженіцина або «Мйортвим не больно» (не пригадую автора), а чому українські письменники не удослужилися видати чогось подібного?

4. Багато можна тепер чути від Ваших колеґ, що приїжджають до нас, що, мовляв, різні неподобства творилися за Сталіна. Але чому тепер ті, що так вірно служили Сталінові та оспівували його криваві діла, в найбільшій пошані? Маю на увазі останній Указ Верховної Ради СРСР від 23-го лютого ц.р. про присвоєння звання героя соц. праці і вручення зірки 7-ми письменникам, а серед них на першому місці Шолохов, а він же якраз своїм твором «Поднятая целіна» вихваляв руїни та нищення радянського села, спонукав до винищення мільйонів отих неповинних діток у Сибірі, що були викинені разом зі своїми батьками на сніг у тайзі.

5. Багато доводиться чути від Ваших колеґ, що проїжджають до нас, що Шолохов і Корнійчук, який нагороджений теж тією найвищою відзнакою, завжди були проти Сталіна, але вони боялися виступати. То як тоді розуміти такі слова Шолохова, вміщені в «Правді» від 8-го березня 1953-го року: «Як раптово і страшно ми осиротіли! Від дня смерти Леніна ми ще не зазнавали такої тяжкої, безмірно великої втрати. Ми втратили батька всіх трудящих . . . Біль і горе палять наші серця. Нехай у нас назавжди лишиться святий сум про батька, що пішов від нас, учителя і друга, але непромшальна любов до нього висушить на очах сльози! Найлюдяніший із людей, він любив тільки мужніх, а не слабих духом. Батьку прощай! Прощай рідний і до останнього нашого подиху любимий батьку! Як багато ми тобі зобов'язані!»

6. Як розуміти таку високу оцінку діяльности О. Корнійчука радянським урядом, а він же найбільше своїми творами допомагав Сталінові розпинати Україну. Кажуть, що він теж проти Сталіна, але як розуміти його слова, вміщені в «Правді» за 8-ме березня 1953-го року: «Велике горе спіткало народ. Безмежний наш смуток. У сльозах Україна біля домовини рідного батька і учителя товариша Сталіна. У ці дні ми пригадуємо все велике і добре, що зробив для українського народу любимий вождь трудящих всього світу . . . Коли вирішу-

валася доля України — жити їй або загинути — по заметах степами Донецькими на чолі Червоної армії йшов у сірій шинелі товариш Сталін . . . Великий біль в нашому серці. Плаче мати Україна».

7. В «Літературній Україні» за 20 листопада м. р., поміщено Ваш виступ на 5-му З'їзді СПУ, в якому, між іншим, Ви говорите так: «Країна, в якій ми живемо, є одною з найдивовижніших та найчесніших країн, відомих людей». Цікаво, чи Ви до тих найчесніших людей відносите і Шолохова та Корнійчука, які проливали сльози над могилою Сталіна, а рівно через вісім років ті самі «інженери людських душ» з трибуни 22-го з'їзду КПСС виклинали Сталіна. Звичайно, коли той же з'їзд ухвалив викинути Сталіна з мавзолею, а його соратників викинув на смітник історії, зарахувавши їх до «антипартійної» групи, таке виклинання було цілком безпечно виголошувати, але чи Ви таку поведінку названих письменників теж зараховуєте до «найчеснішої?» А їх же сьогодні вважають в СРСР «найчеснішими», бо удостоїли найвищою нагородою. Як Ви дивитеся на таку «чесність?»

8. У своєму виступі на 5-му З'їзді СПУ Ви домагалися від письменників, щоб вони вивчили марксівську філософію, щоб вони вчили Леніна. Там Ви говорите: «А нам необхідно вивчати філософію за Леніним, знати Леніна в оригіналі, повертатися до джерел для тамування давньої спраги». Виглядає з Вашої промови, що ленінізм це найпевніше джерело затамувати філософську спрагу. Але як Ви тоді розумієте ленінське вчення про «Імперіялізм як останній етап капіталізму», коли на теоретичній конференції компартії в Парижі 1966-го року, а пізніше в Празі 1-3 листопада того ж року стверджено, що капіталізм вступив у нову стадію державно-монополістичного капіталізму, а в журналі «Комуніст» ч. 18, 1966 р. говориться так: «Цілком зрозуміло, що в наші дні капіталізм значно відрізняється від того, яким він був раніше . . . головною рисою нинішнього капіталізму насамперед є високий розвиток державно-монополістичних його форм і його здатність забезпечувати економічне зростання на базі науково-технічної революції».

Виходить, що капіталізм уже не гниє, а навіть здатний розвиватися. Значить ленінське вчення про «останню стадію імперіялізму» не витримує критики, воно застигло на рівні 19 століття програм компартії. А самі компартії в капіталістичних країнах обернулися в Дон Кіхотів, які воюють з вітряками. Як Ви на це дивитеся?

9. Ви бували в Канаді, а тепер перебуваєте в ЗДА. Тут Ви наочно переконалися, як виглядає ця нова «державно-монополістична» стадія капіталізму. Чи є потреба робітникам цих країн боротися за таку стадію, в якій нині живе робітник в СРСР? Ви напевне бачили в стейті Вісканзін, а якщо не бачили, то варто побачити. Там в околицях містечка Нелсвіл українські селяни, яких у 1930 році повикидали в тайзі з дітьми на сніг, не прийняли їх до колгоспів, тепер вони приїхали до ЗДА в чому стояли. Але кожний з них, а їх там близько сорока родин, мають фарми і кожна з тих фарм не уступить першому ліпшому колгоспові Ільїча чи Кірова в УРСР. Як Ви думаєте, чи потрібно їм боротися за колгоспну систему, яка сьогодні панує на їхній батьківщині, щоб одержувати пару карбованців на трудодень, а тут він має 40-50 дійних корів, трактори тощо. Все це він придбав не за гроші «Волстріту», а здобув власним мозолем за 10-15 років. Чи потрібний йому колгосп?

10. У своєму виступі на 5-му З'їзді СПУ ви говорили: «Московський університет зробить добру справу, відкривши українське відділення. Це прекрасно.» А чому Ви не нагадали на такому форумі, що колись в Краснодарі, на Кубані, існувало при Кубанському педінституті таке відділення (а на Кубані ж українці живуть компактною масою), але те відділення закрили в 1932-му році. А його професорів понищили. Доценти Юрій Михайлович Пилипейко, Іван Сидорович Коцюберда — розстріляні в Ростовських застінках ГПУ, доцент Петро Гребінник, Іван Васильович Шаля — загинули на Соловках, а перший декан того відділення, Михайло Панасович Садиленко будував канал у Москві, а під час другої світової війни вирвався у вільний світ.

Чому Ви, як член президії СПУ, член секретаріяту, не поставите питання про відновлення українських учбових закладів на Кубані, а там же, крім відділення при педінституті, ще існував і український педтехнікум у станиці Полтавській. Уманській, але їх понищили, а станиці суцільно перевезли за Урал. Чому такі високопоставлені письменники, як Ви, ніде про ці речі не згадують?

11. Подібне сталося і в Воронежі, де при університеті теж був український відділ, у Богучарах та Россоші теж були українські педтехнікуми. А де вони тепер? Чому ніхто про них не згадує? А Зелений Клин? Мабуть, Вам теж відомо, що там живе компактно українська людність і що там теж були українські учбові заклади. Чому українські письменники не порушують справи поновлення їх?

12. Напевне Ви пригадуєте з історі Росії таке: «Пізно вечором 10 листопада 1716-го року царевич Олексій (син Петра І) появляється у Відні, у імператорського віце-канцлера графа Шернборна і просить протекції, говорить, що його життя в небезпеці і що цісар має врятувати йому життя.» Царевича довго ховали, перевозили його з Відня до Вейєрбурґу, звідти в тирольську кріпость Еренберґ, потім у Неаполь.

Рівно через 250 років Світлана Алілуєва, дочка Сталіна, грізного «советського Петра І», 6-го березня вранці постукала до американської амбасади в Ню Делі і заявила, що її життя в небезпеці, щоб їй допомогли врятуватися. Її перевозять до Риму, потім до Швайцарії. Чи не бачите Ви в цьому знаменитої історичної паралелі? А якщо так, то про що вона говорить? Цікаво знати Вашу думку як радянського чолового письменника?

ЗНАЙОМТЕСЯ З НАШИМИ НАУКОВЦЯМИ

Іван Розгін

ЄВГЕН ОНАЦЬКИЙ

(біобібліографічний нарис)

Науковець, письменник, журналіст, громадсько-політичний діяч — така найкоротша характеристика нашого сучасника, професора Євгена Онацького.

Поза межами Батьківщини, він займає надзвичайно цікаве місце і серед науковців, і серед громадських діячів. Своєю активною діяльністю, всебічною зацікавленістю, а найголовніше літературною продуктивністю — він не тільки відомий всій еміґрації, але й чужинцям, особливо в Італії і Арґентині, де він перебував і дотепер перебуває.

З нагоди його 70-ліття, писали: «Професор Є. Онацький займає одне з перших місць, так широким засягом наукової і громадської діяльности, як і незвичайною її плідністю. Це був і є дійсний, справжній амбасадор української справи і українського імені впродовж понад сорок років, після того як вигасли його дипломатичні повновласті, надані урядом Української Народньої Республіки».

Про підсумки праці Є. Онацького добре свідчить недавно видана в Арґентині праця п. М. Гаврилюка, до якої відсилаємо зацікавлених дослідників.

В нашому нарисі подаємо короткі відомості про Є. Онацького і свої міркування та деякі узагальнення з виконаних ним наукових праць. Напочатку трохи про життєпис.

Біографічні матеріяли про Є. Онацького

Професор Є. Онацький походить з козацького роду, що у свій час оселився на хуторі біля с. Борок, Гадяцького повіту на Полтавщині. Батько його Дометій Онацький, учитель міської школи ім. Терещенка, в Глухові на Чернигівщині, а пізніше, послідовно, директор такої ж школи в Кам'янцю Подільському, викладач учительського інституту в Глухові і бібліотекар історичного музею в Києві.

Народився Є. Онацький 14 січня 1894 року в Глухові. Тамже, безпосередньо, під батьківською опікою — здобував початкову освіту, і провів дитячі роки.

Середню освіту здобув в Кам'янці-Подільському, куди батьки переїхали весною 1904 року. Тут, в цьому історичному місці, що тоді правив і як великий адміністративний губерніяльний центр, і як український культурний осередок, Є. Онацький сформувався на свідомого громадського й політичного діяча. Вступивши в 1912 році до Київського університету св. Володимира, Євген Онацький відразу увійшов в середовище, що очолювало український національний визвольний рух. Одним з осередків тогочасного національного руху була легальна українська студентська громада і нелегальний студентський гурток. Є. Онацький стає членом громади і нелегальної студентської організації. Від їх імені він входив до Головної студентської ради вищих шкіл м. Києва. Був він також і членом славнозвісного студентського хору, яким дириґував О. Кошиць.

Революцію 1917 року і наступне після того відновлення української державности і визвольну боротьбу — зустрів Є. Онацький як довгожданну подію, і увійшов у вир тодішніх революційних подій.

Бувши членом одної з найвпливовіших політичних партій, а саме Українських Соціялістів-революціонерів, він мав можливість діяти

і впливати на деякі події. В квітні 1917 року на Всеукраїнському Національному Конґресі був обраний від Чернігівщини до першого українського парляменту — Української Ценральної Ради. Тому, що життя вимагало бага о від тодішніх політичних діячів, стає він організатором діловодства УЦР, організовує і керує канцелярією УЦР та є одним з секретарів УЦР. Як активний політик — тричі виїздить з делеґацією УЦР до Кубанського і Донського урядів для дипломатичних переговорів, в справі налагодження добросусідських відносин, та обговорення загально-політичних справ.

В лютому місяці 1918 року, з ідеологічних розходжень щодо політичної тактики Партії УСР — вийшов з партії, а у зв'язку з тим і з президії УЦР.

Не припиняючи політичної праці, Є. Онацький, працюючи в бібліотеці Київського музею, розпочав наукову журналістичну працю. Став членом редакційного комітету тижневиків «Наше минуле» і «Україна», друкує першу наукову працю «Походження Полетик». Що він не перестав брати участь в політичному життю, хоч вийшов із партії, свідчить той факт, що його покликано до складу делеґації на мирову Конференцію в Парижі, куди виїхав в січні 1919 року.

Був то надзвичайно складний період українських визвольних змагань, так в Україні, як може ще в більшій мірі на міжнародному форумі. Тому А. Онацький не «доїхав» до Парижу, а на довгий час «застряг» в Швайцарії. в Лозані. Перебуваючи тут повних шість місяців, він не тратить марно часу. Як журналіст і політичний діяч, пише праці на політичні й історичні теми, бо тоді такі праці були потрібні як зброя на міжнародньому полі боротьби. Друкує свої розвідки в франкомовному журналі «Л'Юкрейн», що його видавав В. Степанківський. Працює в бібліотеках, використовує бібліотеку самого Степанківського, що була кращою приватною українською бібліотекою в Західній Европі.

В листопаді 1919 року, Є. Онацький переїхав до Італії, для праці в українській дипломатичній місії УНР. Спочатку очолює пресове бюро, а від червня 1920 року виконує обов'язки аташе і пресового референта Місії. Пізніше став секретарем і навіть якийсь час керівником Місії. Від 1922 року виконував обов'язки секретаря Делеґації УНР на Мировій конференції в Ґенуї. Таким чином, проф. Є. Онацький опинившись в Італії як політичний діяч, офіційний представник України, пізніше, перейшов на становище політичного діяча України на еміґрації. Такий «перехід» був хоч і не легкий, але єдино можливий, і сприяв Є. Онацькому скорше і глибше вкорінитися в італійське наукове і громадсько-політичне життя.

На протязі від 1923 року по 1943 жив він в Італії як в «другій батьківщині». працював як журналіст і політичний діяч в Римі. Цей період можна вважати дуже важливим, цікавим, як в розумінню громадсько-політичному, так і науковому. Про це скажемо в наступному розділі нашого нарису. Тут лише згадуємо, що крім представництва УНР він перебрав ще й представництво ОУН, тобто української націоналістичної організації.

Як науковець і письменник — співпрацював він з Л. Сальбіні, П. Корсо, Льо Ґатто та іншими. Був професором університету в Римі, працював у Вищому Східньому Інституті в Неаполі. Як журналіст, співпрацював в італійських органах і українських в Галичині, і на еміґрації.

Наслідки праці Є. Онацького, не бачивши, не переглянувши всіх матеріялів, — важко собі уявити. Найдокладніше, хоч і не цілком повні відомості знаходимо в уже згадуваній праці М. Гаврилюка «Бібліографія Є. Онацького», а про окремі епізоди та труднощі з якими він зустрічався — знаходимо в його «Сторінках з Римського щоденника», «У вічному місті» та інших творах.

Протягом перебування в Італії, він не тільки сповняв функції політичного представника, а й увійшов у наукове і політичне життя Італії, а це мало велике значення. Він справді створив «Українську італіяну», виконавши і видавши низку вартісних праць. Головніше з них — Українська теоретична граматика для італійців, видрукована в 1937 році у видавництві Вищого Східнього Інституту в Неаполі й Італійсько-український і українсько-італійський словники. Перший на 1741 сторінці, змістом понад 100 тисяч слів, виданий в 1941 році Національним Інститутом для культурних зносин із Заходом. Друга частина — українсько-італійський, знаходиться у видавництві Державного Італійського університету в Римі. Є надія, що незабаром побачить світ і це капітальне видання, не менше, якщо не більше обсягом від першої частини.

В Римі Є. Онацький написав «Енциклопедію вірувань і звичаїв» на 871 стор. машинопису. Ця праця ще не видрукована, але багато матеріялу увійшло до випущеної ним пізніше

«Малої Української Енциклопедії»

У вересні 1945 року Є. Онацький був ув'язнений, спочатку в італійській в'язниці Реджіна Челі, а пізніше перевезений до Німеччини, до Берліну та Оріенбурґу. Звільнений він після капітуляції Німеччини, повернувшись до Риму, продовжував наукову працю аж до 1947 року. За цей час написав свої спогади «У Вавилонському полоні», про перебування в ув'язненні в Італії й Німеччині.

В березні 1947 року з Неаполю, виїхав до Арґентини, де перебуває досі і працює з такою самою молодою завзятістю як і в Італії. Перебування в Арґентині для Є. Онацького, стало новим етапом в його життю. Це уже друга прибрана Батьківщина. Так само, як і в Італії, увійшов він в наукове і громадське життя країни, та навіть більше, тут припала честь організувати і очолювати все українське життя — громадське, культурне, навіть церковно-релігійне. На протязі 1945-1960 років очолював Українську Центральну Репрезентацію в Арґентині. В роках 1960-1963 очолював Головну Раду УЦР. Увесь час очолював Спілку Українських Науковців-Літераторів і Мистців. Редагує часопис «Наш Клич», Альманахи «Відродження» і «Дзвін». Написав і видрукував численні статтті до арґентинських, американських і европейських часописів. Написав і видав у видавництві Адміністратури Української Автокефальної Православної Церкви в Арґентині — «Українську Малу Енциклопедію».

Такий шлях життя і науково-громадсько-політичної діяльности професора Є. Онацького. Переходимо до перегляду його наукової чинности, наукових праць.

Наукова і журналістична діяльність професора Євгена Онацького

Професор Є. Онацький своєю многоплідною і всебічною працею на науковому і журналістичному полях — зайняв своє почесне місце в історії української науки, як історик, етнограф і першоклясний журналіст.

Характеристичною ознакою наукової і публіцистичної діяльности Є. Онацького є — многоплощинність питань, над якими він працював і працює тепер. Одні дослідники вважають це за недолік, а другі навпаки, за велике досягнення. Проте, якщо ближче переглянути його праці, то виявляється, що Є. Онацький найбільше праць виконав з ділянок історії, етнографії, публіцистики. А якщо говорити про ще стисліший його фах, то треба признати, що в галузі вірувань і звичаїв українського народу він давно признаний авторитет. У двох найбільших працях, а саме — «Енциклопедії українських символів, вірувань і звичаїв» і «Українській малій енциклопедії» його здобутки добре висвітлені. Точніше кажучи, ці обі праці в основному, — присвячені історії і філософії вірувань і звичаїв.

Велике наукове, політичне і навіть практичне значення мають такі праці Є. Онацького: «Українська теоретична граматика для італійців» (1937 р.); «Словник італійсько- український», перша частина (1941 р.) і «Словник українсько-італійський», друга частина (ця остання ще не видрукована).

До важливіших праць Є. Онацького ще треба зарахувати двотомову працю «Сторінки з римського щоденника» і багатотомову «У Вічному місті — Записки українського журналіста». Якщо б проф. Онацький більше нічого не написав, і не видрукував, то згаданими працями він уже увійшов в історію української науки, а це лише маленька частина з його багатогранної і многоплідної творчости.

На привеликий жаль, не всі праці Є. Онацького видруковані, хоч підготовані до видання. Але, навіть ті, що уже побачили світ — складають солідний дорібок його як вченого і журналіста.

Маємо можливість віднотувати такі праці, що мають важливе наукове значення: «Мітологія греків і римлян» (має бути видрукована у видавництві Українського Католицького університету в Римі); Записки українського журналіста і дипломата», за роки 1919-1921 у 3-ох томах. З них вийшла тільки перша частина, в «Сучасності», і окремо в В-ві Дніпрова Хвиля.

Із «Записок українського журналіста», дев'ятитомової праці, видруковано лише рік 1930, у В-ві М. Денисюка в 1959 році. Дуже важливий рік — 1931, бо в ньому містяться матеріяли про працю Італійської Місії українців в Лізі Націй, і Єпископа І. Бучка у Ватикані з приводу пацифікації Галичини поляками.

Зважаючи на зміст першого тому та окремих уривків з наступних — треба признати, що ця праця Є. Онацького, то багатюще джерело важних фактів, автентичних документів з часів Визвольної боротьби та чинности української дипломатії та дії Організації Українських Націоналістів між двома світовими війнами.

Збірка літературних нарисів «Портрети в профіль», що оце тільки що вийшла друком в Українсько-Американському видавництві в Чікаґо — належить уже до іншого жанру Є. Онацького. У збірці знаходимо 29 нарисів про українських і західньо-европейських визначних

історичних постатей. Так само і друга збірка, що видрукована в тому самому видавництві «З чужого поля», складається з 26 нарисів з чужих мов в тому 3-х самого автора. До цієї самої категорії літературних праць можна ще зарахувати збірку «Україна очима італійських кореспондентів», яка частинно друкувалася в «Самостійній Україні».

В цих виданнях знаходимо справжні перлини історичного, філософічно-психологічного характеру, щодо оцінки та надзвичайно влучних характеристик окремих наших і чужих діячів. Для прикладу можна подати знамениту характеристику творців наших Визвольних змагань, та нашої новітньої державности. «Грушевський — чесність з народом», «С. Петлюра — чесність з ідеєю». «Винниченко — чесність з собою». «Т. Шевченко — чесність з Богом». Під такими гаслами чи узагальненнями написані нариси про Грушевського, С. Петлюру, В. Винниченка і Т. Шевченка. Всі згадані тут збірки та окремі нариси, з яких вони складаються, тим і цікаві та важливі для нас, що автор зумів в кожному «об'єкті» знайти щось особливе, важливе, характерне тільки для постаті, що про неї йде мова.

Досі ми говорили лише про важливіші та більші праці Є. Онацького. Якщо мати на увазі всі друковані та недруковані праці, їх характер, обсяг і питому вагу — то в нашому короткому нарисі ми не маємо можливости навіть подати не то що перегляд, а навіть їх перелік. Крім того ми не мали можливости роздобути всі друковані праці, бо повного списку видань Є. Онацького досі нема. Навіть у виданій Спілкою Українських науковців, літераторів і мистців «Бібліогравії праць Є. Онацького» (автор М. Гаврилюк)- не подано всіх друкованих праць, наприклад, зовсім немає праць друкованих в «Свободі», починаючи від 1932 року. Для належного перегляду спадщини Є. Онацького потрібна спеціяльна дослідча праця, що обсягом сягатиме великої книжки. Саме під час писання цього нарису, ми довідалися, що проф. Є. Онацький передав багато свого архівного матеріялу до Міннесотського еміґрантського архіву-музею, що започаткований проф. О. Грановським при місцевому університеті. Ми певні, що знайдуться молоді дослідники, які таке почесне завдання згодом виконають.

Тут ми найбільш загально скажемо, що крім уже згаданих перед тим основних праць, Є. Онацький виконав і видрукував ще 34 наукові розвідки і науково-популярні нариси. Першу з них «Походження Полетик» (1917) і останню «Еволюція ідеї рівности» (1964). Серед видрукованих праць є видання окремими книжками, брошурами, відбитками. Наприклад «Основи суспільного ладу» (1941), «Спрага справедливости» (1950), «Завзяття чи спокуса самовиправдання» (1956), «Наше національне ім'я — наш національний герб» (1949), «Українська емоційність» (1956), «Комунізм і християнство» (1960), «Культ сонця у віруваннях українського народу» (1962), «Українська національна Церква» (1928), «Нація в історії» (1950).

Другу групу праць Є. Онацького складають теми історично-політичні, світоглядові та суспільно-політичні. В цій групі знаходимо 44 назви. На тему літературознавства і бібліографії — видруковано 56 праць. На нашу думку, Українська Мала Енциклопедія Є. Онацького найвизначніша праця, бо вона становить ніби завершення його многогранного і багаторічного дорібку. На сторінках цієї енциклопедії знаходимо повно і влучно зформульовані досягнення сучасного стану низки ділянок наукового, церковно-релігійного і політичного життя. Автор цих рядків повсякденно користається цим літературним джерелом, і радить всім придбати цю працю. Справді, велике діло довершили автор і адміністратура Української Автокефальної Православної Церкви в Арґентині, випустивши в світ цю капітальну працю. Особливо важлива ця енциклопедія тепер для нас, поза межами Батьківщини, бо вона являє собою і науковий твір, тобто, літературне джерело, і практичний підручник-довідник у повсякденному життю кожного свідомого українця. Дуже важливим чинником енциклопедії Онацького може стати при вихованню дітей і при навчанню українознавства взагалі.

Ми не применшуємо значення і його інших праць, особливо, його «Записки журналіста і дипломата», «Записок українського журналіста», «Італійсько-українського словника» і «Українсько-італійського словника» та інших, але про це ми уже перед тим висловили свою думку. При тому треба зауважити, що всі ці праці матимуть свою повну вартість лише тоді, як вони будуть всі видруковані. А покищо, на привеликий жаль, вони чекають на таку нагоду.

Використані джерела:

«Свобода»: «Є. Онацький» (ч. 79-80, 1958).

«Самостійна Україна»: «Є. Онацький» (ч. 2-192, 1956).

М. Гаврилюк. Бібліографія праць професора Є. Онацького. Спілка українських науковців, мистців і літераторів. Арґінтина,Буйнос Айрес, 1964.

Новий Літопис: Квітень-червень 1962, Вінніпеґ, Канада.

Українська мала енциклопедія. В-во Адміністратури УАПЦ в Арґінтині. (Випуск I-XVI).

Юрій Микульський

ПІДЗЕМЕЛЛЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

В неозорому просторі між Атлантійським і Тихим океанами вібрує життя: повне напруженої енерґії та незмірних можливостей, що його колись так прекрасно оспівав Уолт Уітман. Багато із нас, українських еміґрантів, цілком включилося в це життя і помагає його будувати.

Це величезне динамо облич, голосів, жестів і доль має тисячі контрастів, тисячі душ: гарячковий пульс Медісон Евню і погідна щоденність фермера, вибагливе життя кінозірок і межове животіння бродяг. Один хоча б Нью-Йорк — це калейдоскоп барв, звуків, світел, гострих переживань — лотерея щастя і страждання... Поет-бітнік Філіп Ламантія так пише про Бродвей:

Обличчя
обличчя
проходять
Як льодовики.
як музика,
як іграшки,
Як злива
мечів.

Література, що намагається схопити всю цю барвисту багатогранність і відобразити її на друкованих сторінках — мусить також мати багато профілів та багато сердець. Американська література успішно виконує це завдання — вона жива, різноманітна, вдумлива.

Насправді, вона така різноманітна, що тяжко сказати про неї щонебудь загальне. Спроби будь-якої синтетичної характеристики утруднені ще й тим, що американський письменник — традиційно самотній. Він воліє спокійну, запущену ферму, ніж гамірну вечірку, а маленьке західньо-американське містечко йому подобається далеко більше ніж Менгеттен. Тоді, коли в Західній Европі письменники зустрічаються в клюбах і кафе, сперечаються на сторінках журналів і постійно листуються — американський письменник сумлінно уникає так званих літературних середовищ. Немає тут формальних літературних груп чи шкіл, немає течій і рухів. Фолкнер, наприклад, хвалився тим, що за все життя був знайомий тільки з чотирма письменниками свого покоління. Тільки останнім часом помітна дуже загальна організація літературного життя.

В мозаїчній барвистості американської літератури можна сьогодні визначити три загальні вітки, що їх я назву, цілком умовно, «літературою успіху», «літературою університетського саду» та «літературою підземелля».

«Література успіху» зосереджується майже виключно біля великих видавництв. Обмежується вона до двох загальних категорій письменників: до літературних знаменитостей та до тих менш відомих авторів, що пішли на певний компроміс із смаком читача та вирішили писати для широких читацьких кіл.

Але хоч кожний письменник бажає мати читачів, дехто воліє, щоб читач спершу шукав його. Простіше кажучи, він хоче, щоб читач повністю пристосувався до клімату його творів. Такі автори, певна річ, поміщують свої твори тільки у висококваліфікованих літературних журналах. А тому, що їм тяжко своїми творами заробити на прожиток — вони зосереджуються при університетах. Багато високих шкіл охоче віддає письменникам посади лекторів, а то й професорів, тільки на основі їхніх творчих досягнень, не зважаючи на їхню формальну освіту. А часом письменникові щастить жити при університеті й одержувати платню професора без ніяких особливих обов'язків. Він своєю просто присутністю «прикрашує» університет та надає йому більше престижу. Хоч «університетські» письменники на перший погляд цілком одни від одного відмінні — все таки середовище науки дає їх творам особливого характеру. Наприклад, форма переважає над змістом, сатира над серйозними деклараціями чи думками, інтелект над почуттями. Цю вітку сучасної американської літератури назвав я «літературою університетського саду».

Слід підкреслити, що іноді члени цих літературних кругів стають знаменитостями і переходять у категорію «літератури успіху» — але на власних умовах. Це сталося, наприклад, з «літературою чорного гумору», що про неї я нещодавно помістив статю в «Самостійній Україні». Вона народилася в університетах, злучилася з елементами «літератури підземелля», що про неї буде зараз мова — і стала передовою літературою нашого дня.

Але бувають також письменники, які вважають, що академічна атмосфера шкідливо впливає на творчість, плодячи літературу завузьких інтересів, занадто високої витонченности та завеликої уваги до формальних аспектів твору.

Про «літературу університетського саду» дехто з них висловлюється досить темпераментно. Ось що каже про неї відомий поет-бітнік Еллен Гінсберґ:

«Слово про академії: поезію заатакувала купа дурних і переляканих зануд, які не знають, як її творити; якби Поезія сама підійшла до цих людців серед білого дня і смикнула їх за рукав, вони б її напевно не впізнали».

А ось трохи дотепніший уривок із іронічної поеми Кеннета Кока:

Уявіть, що вийшли на свіже повітря
одного чистого весняного ранку, і вам
трапилося нещастя
прочитати кілька поезій
з-під пера людей, які думають тільки про міти,
про своїх жінок, та про університетські іспити.
Що вам тоді робити
з рештою дня, що так марно розсипався в руїни,
синьо, довкруги вас — що вам тоді робити?
Хіба сісти й написати скаргу Президентові,
або Т. С. Елітові, обо Езрі Паундові...

З другого боку, ці письменники абсолютно не збираються йти на компроміси, що їх від початковців або мало відомих письменників вимагає література широкого ринку, «література успіху». Автори, що не можуть сприйняти ні університетської атмосфери, ні тих зобов'язань, що їх вимагає творчість для широких мас — гуртуються в середовищі богеми, що її дехто називає «літературним підземеллям».

Якщо взагалі доводиться говорити про якісь натяки формальних літературних середовищ в Америці, всі вони походять власне із «літературного підземелля», яке в цій країні має свою традицію. На початку нашого сторіччя, центром американської літературної богеми було Чікаґо (околиця Чікаґо Евню й Раш Стріт), і там виростали й формувалися такі, вже сьогодні легендарні, постаті як Тіодор Драйзер, Карл Сендбурґ, Шервуд Андерсон чи Аптон Сінклер. Згодом, центр літературної богеми перейшов до дільниці Ґрінич Вілледж у Нью Йорку. Там починали свою кар'єру (не тільки в суспільному, але просто у фізичному підземеллі — в підвалах) такі зірки як Юджін О'Ніл, Една Сейнт Вінсент Міллей, Гарт Крейн і багато інших. А в тридцятих роках американська богема опинилася в Парижі, куди молоді мистці та інтелектуали втікали від міщанської атмосфери їхньої країни. І. І. Камінґс, Гемінґуей, Джон Дос Пассос писали свої найкращі твори в столиці Франції.

Як уже всім відомо, велика частина сучасних богемістів називає себе «біт дженерейшан» (тобто, «покоління біт»), а американський загал називає їх просто бітніками. Щоправда, до бітніків належать не тільки письменники. Є серед них і мистці-малярі, є скульптори, є й актори, і просто такі, що причіпляються до творчої богеми, щоб у цьому цікавому середовищі пожити незвичайним життям. Такі випадкові люди теж претендують на те, щоб їх уважали причетними до мистецтва, а своїми невідповідальними вчинками вони роблять багато шкоди творчим бітнікам.

Давайте домовимося, що в цій бесіді говоритиму тільки про бітніків-поетів, а вже в ніякому випадку про вуличників і нероб, що їх дехто з американців у щоденному житті звик звати «бітніками».

«Бітнік» — жартівливе слово із слов'янським приростком, що постало підо впливом російського «спутнік». Центри зосередження творчих бітніків — Сан Франціско, Нью Йоркський Ґринич Вілледж, а останніми часами околиця Кларк і Белмонт стрітс у Чікаґо.

Саме слово «біт» має багато значень. Воно означає «тяжко втомлений», а також «ритм». Крім того, «біт» співзвучне із словом «бістітюд», що означає «блаженство», майже святість. Цікаво, що всі ці значення слова «біт» підходять до філософських основ бітнікізму.

Бітніки ж бо справді тяжко втомлені. Втомлені вони другою світовою війною і масовими вбивствами невинних людей; втомлені вони всякого стилю диктатурами; втомлені Камчаткою, Дахау, Будапештом. А тепер, вони дуже активно протестують проти ситуації у В'єтнамі, взявши на допомогу маси студентів. Дехто думає, що «в'єтнікі» (нова варіяція слова «бітнік», пристосована до найсучаснішої ситуації) незадоволені тільки Джонсоновою політикою у В'єтнамі, і що вони нібито підтримують політику комуністів у Азії. Це — помилка. Коли «бітнік» (щоправда, іншого стилю) Женя Євтушенко викладав у Нью Йорку пляни свого уряду щодо В'єтнаму, згаданий Еллен Гінсберґ перервав обурено його промову, вигукуючи з місця: «Так ви не хочете миру у В'єтнамі! Вам просто ідеться про повну капітуляцію американців!»

Бітніки втомлені не тільки політичною ситуацією нашого часу, але взагалі звихненою етикою своїх батьків, що для них єдина в житті вартість — долар, рубль, марка чи франк.

Ґінсберґ так уявляє нашу сучасність у своїй макабричній поемі «Виття»:

«Молох, що його ум — це чиста машина!
Молох, що його кров'ю пливуть гроші!
Молох, що його пальці — це десять армій!
Молох, що його груди — це людожерне динамо!
Молох, що його вухо — це задимлена могила!

Втома бітніків доходить до зневіри в основу нашої цивілізації — а саме в силу людського інтелекту. Бітніки заперечують значення знання, бож що, як не розум, створило політику, історію, фізику, географію — а ці дисципліни прокляли людство водневою бомбою. Ґінсберґ продовжує:

«Молох, що його любов — це нескінчений струмінь бензини та каменю! Молох, що його душа — це електрика і банки! Молох, що його доля — це хмара безплідного водню! Молох, що йому на ім:я — Розум!»

Засудження розуму зустрічаємо в майже усіх бітніків-авторів. Замість розуму, вони ставлять ритм як вершину людського існування. До речі, «біт» також означає «ритм». Отож, замість залізних рямок інтелекту, бітніки шукають ритмічного єднання ірраціональних, інтуїтивних сил, що скриваються у природі і людському серці. Ритм для них символізує пульс усесвіту та радість і рясноту життя. Тому вони закохані у виразно ритмічну музику джезу і в не менш ритмічне малярство абстрактного експресіонізму. Навіть хода, жести і розмовні інтонації бітніків відображують це «ритмічне» існування.

В сфері поетичної форми і техніки, поезія бітніків (часто друкована на ручних друкарських верстатах, а то й на ротаторі) — це перш за все реакція на елеґантний формалізм та переінтелектуалізовану поетичну творчість їхніх великих попередників — ірляндського поета Уілліама Батлера Єйтса, англо-американського поета Томаса Стірнса Еліота й американського поета Езри Паунда. Вона спирається на динамічних, «вибухових» образах, що їх читач має сприймати цілком безпосередньо, інтуїтивно. Далі, в ній головну ролю грає ритм — не конвенційна метричність рядка, що уважно поділений на стопи, а особистий ритм автора, подібний до джезової імпровізації або до картини так званого «дієвого малювання» («екшан пейнтінґ»), як часом називають абстрактний експресіонізм. До речі, прикметник «екшан» («дійовий») — в нашому контексті дуже промовисте поняття, що натякає на природу всієї бітніківської творчости.

Ось як описує свій особистий ритм поет Ґері Спайдер:

«Оце недавно я переконався, що ритм моїх віршів — це наслідок ритму фізичної праці, що її в даний час виконую, або життя, що його в даний час веду. Вони створюють в моїй голові музику, яка своєю чергою творить поетичний рядок».

Така техніка нагадує нам, звичайно, нашу народню творчість — обрядові пісні, пристосовані до ритму танку; трудові — до ритму праці.

Мова бітніківської поезії дуже безпосередня, а часом навіть вулична, для щільного контакту з читачем чи радше — слухачем. Тому, що бітніки мають невеликі спроможності друкувати свої твори — вони їх часто прилюдно читають. Подібно до ранніх радянських поетів, які охоче виступали по ресторанах і кафе — естрада це для бітніків найголовніший засіб контакту із публікою. Безпосередність, а часом навіть і декляративність чи плакатність їхніх творів, чудово до цього підходять, і їхні виступи приманюють великі юрби молодих слухачів. Читають вони часто під акомпаніямент джезової музики.

Інтуїтивне та безпосереднє сприймання життя підказує бітнікам теми життєрадісні, оптимістичні. Хоч вони вряди-годи сердяться (і то іноді гістерично!) — вони все таки воліють співати про найпростіше та найглибше в житті: про кохання, про дружбу, про природу. Їхня поезія нерідко досягає справжнього уїтменівського святкування життя. Френк О'Гера, що недавно загинув під машиною п'яного водія, писав:

і сяйво здається вічним,
і радість здається невблаганною —
я настільки дурний, що завжди знаходжу її у вітрі.

Ця просто дитинна життєрадісність приводить нас до останньої інтерпретації слова «біт», що її пропонує «король бітніків» прозаїк і поет Джек Керуек. Для нього «біт» звучить як «біетітюд», що означає блаженство, святість.

Майже всі бітніки, особливо ж їхні поети, зацікавлені ірраціональними елементами релігійного світосприймання. Релігія допомагає їм якнайглибше занурюватися в надра власної особистости, а також відкрито й безпосередньо сприймати всесвіт. Серед них є віруючі католики (навіть є один монах, брат Ентонайнус — дуже талановитий поет), є юдаїсти, баптисти, один представник православ'я. Але бітніки найприхильніші до релігії буддизму, а особли-

го до цілком іраціональних його віток — Тао і Зен, які вчать, що єдиний порятунок душі, це абсолютне заперечення інтелекту та постійна екзальтація й екстаз. Джек Керуек пише:

Тільки пробудися:
і приймеш усе,
і побачиш усе,
всю порожнечу —
ото ж прийми цю Правду!

Прийняти трагедію життя — значить бути понад нею. Ця дуже стара правда стала компасом онтології бітніків. І навіть ті серед них, хто робить постійні і часом немилосердно саркастичні коментарі на політичну й суспільну ситуацію нашого оточення (такі коментарі — спеціяльність талановитого Лоренса Ферлінґетті, хоч він абсолютно не єдиний бітнік, що критикує наше суспільство) — зуміли випрацювати якийсь своєрідний синтез буддизму та актуального суспільно-політичного мислення.

Та проте, виключне зосередження на почуттях мало, на жаль, багато дуже від'ємних наслідків. Дехто з бітніків, особливо ж ті, хто ніколи нічого не творив, пробував відкривати нові горизонти почувань алькоголем, ненормальним сексуальним життям, наркотиками. Крім того, бітніки свідомо заперечують вартість матеріяльних надбань і почуття обов'язку; отож, дуже багато з них занедбує свій зовнішній вигляд, на зразок колишніх слов'янських «юродивих». Бували навіть випадки хуліганства.

Слід підкреслити, що всякі витівки, що ними займаються вуличні «бітніки», «ґаммлери», «стиляги» і прочі — часом цілком несправедливо йдуть на рахунок творчої богеми. А з другого боку, пороки, що ними займаються творчі бітніки — не нові; вони були відомі серед богемістів-мистців здавна, і квітли вони особливо рясно в добу романтизму й раннього символізму.

Та, на жаль, брукова преса, яка не завжди пишається прикметами благочестивости чи навіть простої чесности — підхопила сенсаційні жести бітніківських середовищ, обминаючи, а то й зневажаючи їхню творчість, хоч ця творчість своєю життєрадісністю та відсутністю лицемірства багато моральніша, ніж сторінки неодної газети. Не так думають про бітніків-поетів американські літературознавці. В їхній творчості критика знаходить багато цікавого і вартого якнайпильнішої уваги. Поети так званої Групи Чорної Гори, особливо Роберт Крілі; «поет абстрактного експресіонізму» Френк О'Гара; поет Ґері Снайдер і Ґреґорі Корсо; барóковий Еллен Ґінсберґ та багато інших, які більшою або меншою мірою зв'язані з «літературою підземелля» — сьогодні втішаються симпатією, а то і пошаною американської критики.

Останніми роками сенсаційні жести з боку бітніків припинилися, хоч цими днями бітніки знову починають звертати на себе увагу рухом «Любіть — не воюйте!» та іншими миролюбними демонстраціями. Але тому, що деякий час про бітніків перестала писати брукова преса, — «Тайм» та інші популярні журнали справили їм завчасні похорони і проголосили, що всім цим дурницям, нарешті, кінець. А проте, наперекір журналові «Тайм», творчі бітніки живуть і ростуть; дехто з них уже сьогодні стоїть у перших рядах американської поезії, прози, драматургії. Бітніки-мистці переконалися, що тільки їхня творчість, а не екстравагантні бульварні жести, матиме значення для майбутніх поколінь.

Це значення вже помітне. До їхніх свіжих голосів прислухаються їхні ровесники з університетських садів (це «перемир'я» видно хоча б у романах «чорного гумору»), а також і наймолодші американські поети.

Коментатор

«ДРАНҐ НАХ ОСТЕН»

Англійський премер Вільсон пережив немилу несподіванку під час своїх останніх відвідин в Західній Німеччині. Не тільки, що його альбіонська гордість мусіла присмірніти під тягаром його прохання, щоб Німеччина допомогла Англії перебороти опір президента Де Ґолля щодо прийняття Англії до спільного европейського ринку, — Вільсонові довелось пережити делікатну, але виразну відмову. Німеччина 1967 року вирішила цією відмовою економічну долю Англії на наступні пару років, ця сама Німеччина, що ще так відносно недавно лежала в румовищах програної війни.

Але Вільсон не одинокий, що переживав несподіванки, звичайно, неприємні. Члени румунського комуністичного уряду, вітаючи російську делеґацію, що зимою відвідала Букарешт для налагодження «пекучих справ» і «деяких не-

порозумінь», виїхали на летовище демонстративно не совєтськими Поб'єдами, але німецькими Мерцедесами. Ось так альянтам з 1945 року доводиться в 1967 році усвідомляти щось, про що й українська національна думка мусить виробити собі повний погляд.

Німеччина випорпалась з румовищ під Аденауером, дозріла економічно під Ергардом і почала рухатись самостійно на політичному полі під Кізінґером. Покищо тільки на Сході. Тільки на Сході, з яким перший і другий, і тертій Райхи мали близькі відносини, на віддаль пострілу. Може це дещо за грубо сказано, але нема де правди діти — німецька політика на Сході ніколи ще не була щаслива. Вона завжди оберталась навколо одної наївної ідеї: здобути, підкорити, панувати. Німецький клич ДРАНҐ НАХ ОСТЕН своїм дослівним значенням викликає враження насилля і таким він по суті був — а чи є сьогодні...?

Народи не міняють своїх характерних рис скоро, на це треба довгих поколінь і потрібний їм час ніколи не ґарантує, що зміна йде — якщо взагалі йде — у бажаному спостерігачам напрямку. Відносно німецького народу не треба аж надто тонких розважань, щоб — порівнявши поведінку цісаря Оттона на західньо-слов'янських землях, чи лицарів Німецьких Орденів в Східній Прусії, чи нарешті німецьких армій у двох світових війнах, — прийти до одинокого правильного висновку: якщо це є ДРАНҐ, то цілком зрозуміла його суть. Питання стоїть тільки: чому якраз НАХ ОСТЕН? Чому на Заході німецькі дранґи мали цілком інший характер? Чи вже Отто і Німецькі Хрестоносці знали Майн Кампф, чи може автор Майн Кампф-у тільки поклав ясно на папір це, чим жила і на чому процвітала німецька «політика» щодо Сходу?

Колоніяльна ідея

Повищий піднаголовок схоплює цілу суть німецьких ідей про Схід. В німецькій уяві Схід це колосальний простір, заселений білими мурашами, яких треба взяти твердо в руки і заставити працювати під командою німців і для добра їхньої держави. Немає сумніву, що цей погляд керував німецькими вирішними чинниками завжди, коли приходилось вирішувати справи Сходу, і трагедією Сходу було і є це, що його справи вирішується тільки таким власне шляхом і в світлі таких поглядів — байдуже, в ґерманському Берліні чи в монгольській Москві. А раз хтось уявить собі ідею про колонії, змінити його думку можна тільки силою, хоч і це не є таке легке. Німці бачили провал Карла XII, бачили провал Наполеона, пережили такий провал самі аж два рази і ще дальше думають, що причина цих катастроф лежала тільки в недостатній технічній підготовці і — в недостатньому степені винищування вчень народів Сходу. Ця колоніяльна німецька ідея сидить в німецькій душі, що навіть друга світова війна, цілою грозою свого знищення і комплетним розвалом Німеччини, як тодішньої світової потуги, не переконала ще німецької національної думки, що причина лиха лежала в несамовитій своїми горизонтами і безвиглядній своїми можливостями німецькій політиці. Німцям вигідніше і легше говорити, що якби вони були вистріляли більше мужчин і гостріше поступали з партизанами, їм було б вдалось спацифікувати Схід і — виграти війну.

Правда — удар, що його Німеччина зазнала недавно на Сході стямив деякі німецькі голови і вони на свій лад прозріли, але надалі вирішним чинником німецької політики на Сході залишається думка про підбій — по змозі самому, а якщо не вдасться, — при якімсь домовленні з московськими монголами, коштом слов'янських народів Східньої Европи. Що ж на це оці власне народи . . . ?

Східній базарець

Не хочемо дуже оперувати цифровими даними і слідом за «Прометеєм» чи АБН-ом доказувати, яка величезна кількісна сила дрімає в народах Сходу. Ця сила покищо дрімає, і в тому вся біда. Щоб бути точними, зазначимо, що маємо на думці в сьогоднішній ситуації, не тільки самі слов'янські народи Східньої Европи. Доля провчила також мадярів і румунів, що не існує партнерство малих і великих народів, навіть під сонцем комуністичної ідеології. Доля провчила всі народи Сходу Европи, що обидва сонця — Берлін і Москва — або надто гарячі, або ситуовані за близько і якщо вже не можна їх перемістити за океан, то треба старатись бодай зменшити значно їхній політичний темперамент і охолодити їхні односторонні, підтримувані багнетами залицяння. Доля провчила східні народи — але вона їх не об'єднала. Нішо не змінилось у відносинах між поляками і українцями, чи між поляками і чехами, чи між сербами і болгарами (Македонія), чи між румунами і мадярами (Семигород). Але є вже познаки деяких спільних рис: всі східні народи однаково думали в 1945 році про німців і однаково думають в 1967 році

про росіян. Це вже величезний поступ, бо він включає зміну чеського національного сентименту, щоб назвати тільки один приклад. Він включає теж похорони західньо-українських надій на німецьке зрозуміння і допомогу проти Польщі. Він включає теж смерть польських частинних надій на окупацію «кресуф всходніх» при допомозі Заходу, чи втримання «зєм одзисканих» при допомозі Сходу. Але поза цими двома спільними рисками, народи Східньої Европи так самісінько здезорієнтовані політично сьогодні, як були тридцять років тому назад — байдуже, що всі під тим самим режимом. Всі ненавидять Росію, — але й всі лякаються німців. Тобто, дехто більше, дехто менше. Румуни німців не лякаються, мадяри ще менше, чехи значно більше, поляки ще більше, болгари взагалі ні, а українці, як звичайно, що область — то інша думка. Росіян лякаються всі, бо росіяни покищо становлять реальну загрозу тоді, коли Кізінґер усміхається лисяче до цілого Сходу, розкладаючи перед голодними ва все тамошніми державами технічні і економічні принади західньої вільної торгівлі. І вже сьогодні видно, що народи Східньої Европи не будуть тримати спільного фронту, так супроти німців, як супроти росіян, до яких чехи і болгари відчують сентимент зразу ж від маршу останнього російського вояка. В таких хаотичних умовинах, яких ні «Прометей», ні АБН не змінить, треба зачепитись за ясні і виразні політичні дороговкази, щоб біля них могли зібратись всі однодумні сили і щось вирішити.

Теореми і дороговкази

На нашу думку, сьогодні вже цілком ясно, що скоріше чи пізніше, але неодмінно, як прихід дня після ночі — на Сході знов з'являться німці. Це нація надто велика і її вага в Европі надто сильно вириваеться з балянсу европейських держав, щоб вона могла знайти собі задовільне місце між Райном і Найссою. Атомова зброя не вирішує автоматично такого роду проблем і лебенсравм залишається надалі потужною і динамічною проблемою в Східній Европі. Ми сьогодні не хочемо розглядати самого по собі цікавого питання, чи німці прийдуть на Схід як союзники Америки і Заходу у війні з Росією, чи як незалежна сила, чи як союзники Росії у війні з Заходом. Це зміняє тільки частинно ситуацію східнього балкану, але суть залишиться ця сама: німці прийдуть на Схід. Який їх погляд на цю справу? Чи вони думають військовими катеґоріями, чи вони хочуть економічної співпраці, чи вони може думають тільки про культур-треґерство? Поправді, в сьогоднішній Німеччині немає ясної, всіми визнаної політики щодо Сходу Европи — поразка другої війни ще надто свіжа, висновки з неї ще не увійшли в кров і через те існує конґльомерат ідей, з яких ця чи інша пробує своїх сил. Аденауер заперечував всякі німецькі інтереси на Сході, Кізінґер їх цілком виразно поклав на німецький політичний стіл. Ясно, що німецька душа тужить за Сходом, і ясно, що вона не заспокоїться, доки якоюсь мірою своєї туги не задовільнить.

Першою теоремою в цьому аспекті нехай буде свідомість, що німці не трактують цілого европейського Сходу однаково. Вони мають вже на сьогодні вироблений погляд на поодинокі народи Сходу і в тому грають ролю так впливи сторіч, як і досвід останньої війни. Ми знаємо, що німці цілком інакше трактують мадярів, а цілком інакше українців. Між цими біґунами вміщаються всі інші народи і їхню позицію — в німецьких очах — встановляє не тільки традиція минулого, але також їхня реальна міжнародня сила, їхній національний потенціял і ступень їхньої культури та цивілізації. Нам не вільно обурюватись, що німці мають на нас такий чи інший погляд, бо ми самі маємо теж свій спеціяльний погляд на всі інші народи і це наше та їхне право. Ми респектуємо сербів значно більше як чехів, і всі знаємо чому. Дозвольмо теж і німцям на їхню думку, а якщо вона нам не подобається, гляньмо, що можна зробити, щоб її змінити., бо нам не так аж важливо, як німці поводяться з румунами, та зате важливо, як поводитимуться з нами. Перше всього, ми не маємо найважнішого арґументу в міжнародній політиці,а саме, не маємо власної держави. Наші академії не роблять на німців жодного враження і ми не можемо чекати, що збільшення їх кількости змінить німецьке наставлення до України. Для німців наша батьківщина, це тільки географічне поняття, яке таким залишиться так довго, доки історичні і політичні факти не переконають їх в чомусь іншому. Нас не добачає цілий світ, чому мали б бачити нас німці? Їм треба на Сході лебенсравму і чи в їхній уяві не можуть вони його бачити на наших територіях, де - в історичному аспекті — вони будуть ще тільки одним більше наїздником, слідом за гунами, ґотами, монголами і нарешті — росіянами? Ми не використали своєї нагоди у 1918 році і в очах світу ми національного іспиту не здали. На якій підставі хочемо, щоб нас респектували, зокрема німці, які визнають тільки силу, як і росіяни, за одинокий полі-

тичний арґумент? Для нас існує у світлі цієї першої теореми тільки один дороговказ: ми мусимо піднести нашу національну силу, ми мусимо розкипіти національною пожежою боротьби на всіх фронтах, на всіх землях нашого поселення, а зокрема в межах нашої батьківщини. Коли вже навіть Букарешт світить опором супроти Москви, то тим більше з Києва мусить на весь світ загриміти голос українського народу: ми хочемо волі! У цьому аспекті не грає найменшої ролі, чи в Києві демонструватимуть українські націоналісти, чи комуністи чи взагалі народні маси. Цей крик не має для історії політичної закраски, це є крик народу і власне на наших очах східньоевропейські держави із своїми урядами-аґентурами дають приклад, що національні бажання народу стоять на першому місці, а всі політичні кольори на задньому. Коли так званий київський уряд крикне на весь світ, що він хоче самостійности для України, що він не хоче російської окупації, коли українські маси почнуть демонстрації гідні великого народу у — не словній, але фактичній — боротьбі за своє визволення, тоді світ почне нас респектувати і перші німці візьмуть це добре до уваги, бо їхнє майбутнє лежить тільки у співпраці із народами Сходу.

Другою теоремою нехай буде свідомість, що в нашій теперішній політичній ситуації немає найменшого змислу шукати «порозумінь» з німцями, бо ми не є для них жадними партнерами, так само, як глупо є шукати порозуміння з москалями, коли ми у них в неволі. Раб не може простягати руки до порозуміння своєму рабовласникові. Якщо ми перемінимо нашу політичну базу з голословности у змобілізовану до боротьби націю, тоді перестанемо бути рабами — і тоді не потребуватимемо витягати руки до порозуміння. Вони прийдуть до нас самі. Брак розуміння цієї історичної правди довів нас до всяких хворих надій на чужу допомогу, до всяких Переяславів нашої національної політики, до всяких «нормалізацій» і нарешті до політичних катастроф та розподілу нас самих на «колябораптів», «зрадників» і інших «опортуністів». Чи так важко усвідомити що немає для нас іншого Риму крім Києва і що в Києві теперешня політична ситуація є тільки тимчасова...? З цього зрозуміння для нас є тільки один дороговказ: Україна понад все, а в цьому світлі наша повна, внутрішня національна солідарність з наказом історичої хвилини і одинокою, правдивою запорукою успіху і перемоги.

Третя і остання теорема — немає навколо нас приятелів до хвилини, доки своїми вчинками і поведінкою вони не докажуть чогось протилежного. Це зокрема важне для нас у світлі історичних подій минулого: ми мали свій досвід з поляками, з мадярами, з румунами. Жодний АБН цього не змінить. Ми всі за міжнародню співпрацю, але тільки у свідомості повищої теореми. Тому перестаньме думати, що у вирішній історичній хвилині, до бою проти Росії чи проти Німеччини з нами автоматично стануть усі народи Сходу Европи. Ні. Вони це зроблять тільки тоді, коли їм так буде потрібно. Їм — не нам. Схід Европи не є здібний до жодної тривкої федерації, конґльомерат націй, що його замешкують надто великий і невмісний в жодних рамах понаднаціональних політичних творів. Навіть большевикам не вдалось своїм науковим терором загнати ці народи у спільне русло. Що ж тоді вимагати від свобідної волі цих націй? З цього висновок, що на практиці, на випадок німецького маршу на Схід, кожний нарід стоятиме по суті самітній і вирішуватиме свою долю для себе самого. Одні стануть німецькими союзниками, інші стануть невтральними: ще інші підуть на боротьбу. Ми підемо на боротьбу, якщо сьогоднішня і майбутня Німеччина не визнає нас як повноправного партнера і в аспекті майбутнього не ми підемо до німців шукати злагоди, а вони мають прийти до нас. Ми без них жити будемо, вони без нас не досягнуть своїх амбіцій і цілей ніколи.

Це ствердження вирішує нашу політику супроти нмців на сьогодні і жодна українська політична група не повинна цього змінити.

З ДАЛЕКОЇ УКРАЇНИ

● **Лавреати Шевченківських премій.** Вже від кількох років в Україні встановлено премії ім. Т. Шевченка за найкращі твори в галузі літератури, образотворчого мистецтва і кінематографії.

В цьому році такі премії присуджено письменникові Іванові Ле за роман «Хмельницький», мистцеві Олені Кульчицькій за серію графічних і живописних циклів з історії України і Вікторові Івченкові за художній фільм «Гадюка».

Роман «Хмельницький», над яким автор працював понад двадцять років, багато разів перероблявся і підпадав кількакратно великим цензурним обмеженням. Остання редакція роману ставить великий наголос на «любов» українського народу до російського.

Фільм «Гадюка» хоч і відзначається високим мистецьким рівнем, переплетений цілим рядом моментів, в яких ставиться наголос на ролю партії в житті людини та «революційну» боротьбу, яка й була спрямована на поневолення людини.

Про призначення Шевченківської премії О. Кульчицька мабуть і не дізналась, бо саме в той день вона померла. Для неї мабуть призначення цієї нагороди і не було важливим, бо найкращою для неї нагородою напевно було признання цілого народу і любов, якою вона користувалась, як в Україні так і серед українців на чужині.

Її картини — «Діти на леваді» і «Жнива», акварелі — «Народна архітектура західних областей України», офорти — «Берізки», «Татарське лихоліття», ліногравюри і гравюри — «Українські письменники», «Гуцульщина», «Легенди гір та лісів», «Довбуш» та багато інших одержали високу оцінку.

(З України доходять вістки, що похорони Олени Кульчицької у Львові були величньою демонстрацією українства та вияву українських національних почувань).

● **В Україні загрожені українські історичні пам'ятки.** Тисячі пам'яток української культури — книгозбірень, церков, пам'ятників, могил знищила большевицька влада в Україні за час свого п'ятдесятьрічного панування. Багато пам'яток було вивезено з України і їх присвоїла собі Москва. Про стан деяких історичних пам'ятників в 1967 році пишеться в «Україні» (ч. 5): «На території знаменної фортеці Кодак, відомій кожній освіченій людині, добувають каміння. Вибухи можуть остаточно зруйнувати унікальну пам'ятку фортифікаційного мистецтва. До могили славетного отамана Запорізької Січі Івана Сірка підступають води Каховського моря, занедбано місця поховань народнього героя Устима Кармалюка, поета Степана Руданського...». Дальше в статті пишеться: «Необхідно постійно нагадувати і роз'яснювати, що знищити пам'ятку культури, занедбати місце слави свого народу — розібрати, скажімо, на дрова неповторної краси закарпатські дерев'яні церкви 16-17 сторіччя — злочин, за який треба карати».

Питанняя: як може влада карати за нищення української культури, коли ця сама влада підбадьорює до нищення, або сама нищить, або краде ці культурні надбання нашого народу і вивозить в Москву?

● **Русифікують навіть пам'ятники.** В Україні на багатьох пам'ятниках видніють російські написи... Це так в «самостійній» і «суверенній» державі — написи чужою мовою! В Донбасі, в містечку Красний Луч створено т. зв. «Музей Шахтарської слави», який оздоблює величава монументальна споруда з чорного мармуру з написами в.. російській мові!

Питання: чому большевицька влада промовчує, що в Україні згинуло мільйони українців з рук нацистів, чому промовчує, що навіть молодогвардійці були таки українцями, і коли їх розстрілювали гестапівці, вони співали не большевицький «Інтернаціонал», а українську народню пісню «Дивлюсь я на небо». Чому влада промовчує, що в Бабиному Ярі згинули також українці - націоналісти? Чому промовчується жертви українського народу в останній війні?

● **Один мільйон тракторів.** В цьому році Харківський тракторний завод, відомий на цілий світ ХТЗ, випустив мільйонний трактор. Це була б неабияка подія в житті української держави, якщо б така справді сінувала.

Дві паралелі: в 1931 році 25 тисяч робітників зібралося, щоби побачити як випускають перший на Україні трактор. А було це так: «всеукраїнський староста» Г. Петровський перерізав червону стрічку, тисячі робітників співали «Інтернаціонал» **(російською мовою)**, «староста» підійшов до першого трактора, сів поруч з водієм Марією Бугавою і під «ура» переїхався кількадесять метрів...

А в 1967 році було так- на стінах ХТЗ виднів величезний напис **в російській мові** «Родина, принимай!», з заводу висунувся трактор з незграбним написом в українській мові (це вже прогрес!) — «Приймай Батьківщино 1.000.000-ий трактор», почувсь гімн Радянського Союзу в **російській мові** (в «самостійній» УРСР навіть забороняється співати її «національний» гимн...), показались ветерани, почулись промови... («У», ч. 5).

● **Товариство Червоного Хреста.** В Україні є й таке товариство. Його офіційна назва — Товариство Червоного Хреста УРСР. 22 березня відбувся Х-ий З'їзд цього товариства. Як відомо в усіх країнах світу подібні товариства є побудовані на добровільній базі. В Україні

воно цілком інакше. Мабуть, щоби ТЧХ дискримінувати в очах чужинців його пов'язано з комуністичною партією, яка встряє в усю його діяльність. Головою ТЧХ УРСР є В. Ф. Зубко («Л. У.», ч. 24).

● **Дві цікаві дисертації з україністики.** В Київському університеті два молоді вчені-дослідники здобули звання докторів філологічних наук, захистивши свої докторські дисертації. Перший — І. Дорошенко, захищав дисертацію «Франко — літературний критик», а Павло Федченко — «Журналістика на Україні першої половини XIX ст.». (Л. У.», ч. 24).

● **Поширення Київського метрополітену.** В Києві поширюється метрополітен в кількох місцях. Будується шлях експресів завдовжки 1.3 кілометра між Дарницею і шовковим комбінатом і він буде наземним. Друга лінія, завдовжки 4.5 кілометра буде сполучувати Святошин з заводом «Більшовик». На цій лінії будуть три станції — «Жовтнева», «Щербаковська» та «Заводська». Ще інша лінія зв'яже Подільський район з Голосіївським парком культури і відпочинку ім. М. Рильського. На цій лінії побудовано вісім станцій.

Крім цього попід високими дніпровськими схилами будується пішоходний тунель, через який легко можна буде потрапити з Хрещатика на «золоті» пляжі. В Києві рівно ж заплановано побудувати ряд тунелів, транспортних вузлів і підземних переходів (Р. У.», ч. 37).

● **Хвалять М. Скрипника, а забороняють його твори.** Час від часу в радянській пресі появляються статті присвячені М. Скрипникові, якого після довгих років промовчування, реабілітовано. Так появилася й стаття в «Рад. Україні» ч. 21) — «Життя, віддане народові» і в «Молодь України» (ч. 18), де переконується читачів, який він був великий приятель Леніна і яку велику роботу виконав в будуванні большевицької влади на Україні.

Питання: а чому не видадуть творів М. Скрипника в УРСР? Чому цього «полум'яного» большевика забороняється читати і перевидати його твори? Чи не тому, що він так дошкульно розкривав колоніяльну залежність України і з великою гостротою ставив національне питання та домагавсь права на самостійний і незалежний від Росії розвиток української культури?

● **Новий науковий журнал.** Видавництво «Наукова думка» почало видавати новий тематичний журнал «Вісник зоології». В першому номері журнала є стаття І. Підоплічка «Завдання сучасних досліджень в галузі зоології». В номері є повідомлення про розвиток однієї з наймолодших наук — біоніки, про результати зоологічних досліджень в 1965 р. в Кубі та інше. (Л. У.», ч. 14).

● **Родовід українського націоналізму.** Відомий польський діяч С. Зєлінський в журналі «Культура» (Варшава, ч. 2), пишучи рецензію на книжку польського письменника Генрика Цибульського «Червоні ночі» («Памятник обложеної Польщі»), пише за автором книжки, що С. Вронський (який написав передмову) правильно оцінив ситуацію українців на Волині та причини польсько-української трагедії: «Український націоналізм мав податливий грунт для розквіту, і за його розквіт відповідальні передовсім польські власті. Вибуяв і звироднів він вже в умовах війни...».

Нічого собі ствердження...

● **Нищать Лемківські церкви.** У південних і східних повітах Жешівського воєвідства збереглося біля 180 старинних українських церков. Майже 80 церков не використовується і руйнується під впливом атмосферичних умов та з браку охорони. Деякі українці в Польщі стають в обороні цих великих культурних надбань українського народу на пограниччі з Польщею, але, на жаль, не знаходять належного зрозуміння і підтримки зі сторони польських властей.

Є пропозиції, щоби деякі з цих церков перенести у відповідні місця, скріпити їх та дати під державну охорону. Варшавське «Наше слово» (ч. 5) крім обширнішої статті про ці церкви також публікує знимки цих церков, які є в дуже невідрадному вигляді.

● **Говорить українська історія.** Нові досліди історії Запорізької Січі та зокрема археологічні розкопки вносять дещо нового до історії розташовання Запорізької Січі, яка містилась протягом нашої історії в різних місцевостях. Важливіші місця розташовання Запорізької Січі такі:

1. **Урочище Городище** (колишня Томаківська Січ, 20-30 роки 17 ст.).
2. **Нікополь** (Микитинська Січ, 1638-1652 роки), де було обрано гетьманом Б. Хмельницького.
3. **Капулівка** (Чортомлицька Січ, 1652-1709), у гирлі річки Чортомлик. Поблизу Капулівки збереглась могила І. Сіірка.
4. **Мілове** (кол. Кам'янська Січ).
5. **Цюрупинськ** (Олешівська Січ, зорганізована в 1711 р., після знищення Петром I Чортомлицької Січі).
6. **Покровське** (Нова або Покровська Січ, 1735-1775 р.). Це місце останньої Запорізької Січі.
7. **Вилкове** (Задунайська Січ, заснована в 1775 р.).

Всі ці місця зберігають багато старинних пам'яток з козацьких часів, серед них багато знищених, а інші не є під жодною охороною («У.», ч. 5).

ПРЕСА І ЧИТАЧ

«Про мистецьку свободу та ідеологічну заангажованість»

«Листи до Приятелів», кн. 11-12

В статті п. Івана Фізера під повищою назвою читаємо:

«Всі вони (ідеології — прим. наша) редукують для мистця складність життя до примітивних схем».

«Мистецтво в основному це фікція, міт, ілюзія, яка існує не в силу свого відношення до фактів життя, а навпаки в силу своєї відірваности від таких фактів».

Якщо іде про моральний бік мистецької творчости, то читаємо таке:

«В процесі творчого надхнення недоцільно турбуватися дальшими наслідками, цебто моментами, які насправді мають тільки другорядне значення. Більше доцільне думати про безпосередній естетичний ефект. Мистець,який навмисне використовує свої мистецькі засоби для забезпечення існуючих моральних норм, є таким самим невільником, як той, який навмисне їх пропаґує».

Прочитавши це, Вам Читачу напевно зразу ж насувається питання: чи справді Шевченко був мистцем-генієм у світлі таких «філософічних перлин»? Він же ніяк не був відірваний від життєвих фактів! А може творчість Лесі Українки, це справді фікція відірвана від життя? Чи може творчість всіх наших мистців направду таки не респектує навіть християнських засад моралі, без огляду на те, чи Читач прочитавши або побачивши їхню творчість — буде вбивати ближніх, або займатися моральним дном розпусти.

І все це мало б бути, за автором названого есею, в ім'я «мистецької свободи». Нам здається, що це вже не свобода, а розперезаність. І таке мистецтво ніколи не буде мати місця в українському народі.

Ми ще повернемося до цеї статті п. Фізера в чергових наших числах, а сьогодні хочемо висловити тільки жаль, що такий поважний журнал, так неповажно трактує свого читача.

«Потреба довідника української медичної мови й термінології»

«Інформативний Листок» ч. 4

В статті під повищою назвою, д-р Мирослав Небелюк порушує проблему української наукової мови й термінології. Стверджуючи відсутність її як в Україні так і на еміґрації, він пише:

«...Тому писати українською мовою наукові статті на медичні теми багатьом абсольвентам чужомовних університетів дуже важко».

Знаємо від людей, які побували в Україні й тих, які приїздять сюди, що в цьому відношенні є дуже поважні браки й в Україні. Недавно один лікар з України ствердив, що його вчили в Київському університеті всього шість професорів українською мовою, а тільки два з них вимагали робити іспити рідною мовою. Це, за його словами, не тільки брак кадрів, але й відповідних науковомовних, термінологічних видань. Запевняв він, що роблять в Україні заходи це недомагання направити. Щасти їм Боже, хоч тяжко нам повірити, коли — читаємо в цьому ж числі «Інформативного Листка» — за даними в передостанньому числі «Тваринництва України» із 13 назов — 12 видано російською мовою, а тільки одне видання українською, та й то малозначна брошурка видана у Львові».

«Добрий словник української медичної мови й термінології, що його треба б обов'язково опрацювати й видати таки тут на еміґрації, де над нашими головами не висить Дамоклів меч шовіністичної Москви» — пише дальше в цій статті д-р М. Небелюк.

Ми гаряче вітаємо цю ініціятиву й віримо, що вона знайде практичний відгомін не тільки в медичному українському світі на еміґрації, але і взагалі.

Один Заклик і 10.000 долярів

«Вісник» ООЧСУ, лютий 1967

У «Віснику» ООЧСУ за лютий 1967 читаємо «Заклик Головної Управи ООЧСУ в Ню Йорку до членів і симпатиків Українського Визвольного Фронту в справі збірки на Український Народний Фонд при УККА».

В цьому «Заклику» між іншим читаємо: Тож коли в місяці лютому завітають до Вашої хати збирачі з повновластями і бльочками УККА — жертвуйте.... щедро.... Усі зібрані... гроші на УНФонд будуть вручені Голові УККА на Бенкеті, який відбудеться в суботу 11 березня 1967 р. в готелі Комодор в Ню Йорку з нагоди 14-ої Конвенції... ООЧСУ. Списки жертводавців і перші копії бльочків будуть передані Відділам УККА для втягнення в списки платників».

Як вже відомо, голові УККА передано 10.000 долярів. Це є менш більш 1/10 чи 1/8 загальної суми приходу УККА. І так ООЧСУ стріляла в одне, а поцілила в цілком друге. Стрілялося на пропаганду, мовляв дивіться, як ми піддержуємо УККА тощо, а поцілили тільки і. 1/10- чи 1/8 загального приходу. Якщо прийняти, що гроші ці зложені тільки «визвольно-фронтівцями», то це свідчить про їх «більшість», хоч як її не прикривати.

Оце вперше запроваджено новий спосіб збірки УНФонду — через політичні середовища. І так політичне середовище одержало повновласті і квитки, переводить збірку на терені дії Відділу УККА, а Управі Відділу УККА «Списки жертводавців і перші копії бльочків будуть передані». Якщо б ООЧСУ ходило справді й щиро тільки про допомогу УККА, чому тоді не зробити цього далеко простіше і правильніше! Чому тоді не було зарядити членам т. зв. Визвольного Фронту зголоситися зі своєю доломогою в збірці УНФ до Управ Відділів УККА?! Вони ж бо дуже радо скористали б з цього, бо відомо, що людей до праці не так то вже багато. Чому вносити двоторовість збірки, а тим же і хаос і в самій збірці і, дуже важливо, у відчитності. Правда це буде чи ні, але при цій системі, завжди може хтось закинути ООЧСУ брак відчитности з бльочків тощо.

Врешті такий спосіб збірки УНФонду суґерує дуже сумний факт: сьогодні «будуть передані списки і копії бльочків» Відділам УККА, а завтра ООЧСУ буде передавати Екзекутиві і Відділам УККА всі напрямні, які мали б бути виконувані 9/10 чи 7/8 українства. Так званий Визвольний Фронт твердить, що такий стан їхнього диктату не існує в УККА. На практиці цеї збірки виходить щось протилежне.

«Канадійський Фармер» і «Гомін України»

«Гомін України» ч. 12 і 14

Вже повних два місяці справа статті Остапа Войнаренка п. з. «Без фантазій і фальшу» в Канадійському Фармері» з 21 січня ц. р., не сходить зі сторінок української преси. В цій статті і чергових числах цеї, українською мовою видаваної, газети — редакція прямо займалася наклепами і зневагами самостійности Української Народньої Республіки, акту 22 січня і провідників украї́нської визвольної боротьби сл. п. Симона Петлюри і Євгена Коновальця.

Першим голосом оправданого обурення було, нам здається, «Вільне Слово» з Торонто. Дальше в цій справі взяли становище інші українські газети, організації, КУК і врешті СУЖ Канади видав відповідну заяву.

Хоч ще і сьогодні в протестах українських національних організацій Канади не видно організацій т. зв. Визвольного Фронту, то все таки преса їх врешті відізвалася. «Гомін України» в 12 числі помістив довшу статтю, де між іншими пише:

«До дуже прикрого явища належить не лише збування мовчанкою, але і обкидування болотом так творців, як і самого акту відновлення української державности з 30 червня 1941 р. Відомо, що цей акт став стимулом і підставою найновішої героїчної боротьби УПА».

Вважаємо, що «обкидування болотом», ніяк не може бути засобом праці жодної орґонізації. Такий засіб поборювання свойого політичного противника ми завжди поборювали і так будемо робити і дальше.

Якщо іде про 30 червня 1941 ми пропонували б середовищу «Гомону України» видати з нагоди 25-ліття повну документацію тих часів, не знимаючи з оригіналів ні «єжи коми». Не будемо сьогодні займатися цею справою, хоч вважаємо, що твердження редакції про те, що «акт цей став стимулом і підставою найновішої історії боротьби УПА» є таки поважно дискусійне.

В числі 14-ому цього тижневика, редакція знову займається справою «Канадійського Фармера», радше заявою Союзу Українських Журналістів (СУЖ) Канади, яка осуджує поступування цеї газети. І тут читаємо:

«Ми зовсім не збираємося оправдувати писання «Канадійського Фармера», але ніколи не погодимося з метою «засудів» і репресій».

І тут нам мова цього середовища незрозуміла. Бо якже можна, Дорогий Читачу, не погоджуватися з метою засудів і репресій тих, які плюгавлять наші національні цінності, а рівночасно з тим, для приміру: гурмою вриватися на сцену і силою виривати мікрофони; якже можна тоді виходити з комітету святкувань 60-ліття маестра Китастого тому, що зустрічався з Вірським; якже можна робити всі заходи не допустити ніде, Української Духової Оркестри в Чікаґо тільки тому, що вони відірвалися від СУМ; якже можна так несовісно й неоправдано суґерувати погляд громаді, що Едвард Козак з «Лисом Микитою» за критику бандерівського середовища в час 9-ої Конвенції УККА малощо не робить большевицької роботи. Якже можна — і тут довелося б перераховувати таки дуже багато в площині репресій і засудів цього середовища супроти їхніх політичних противників.

Мусить бути, панове з «Гомону України», одна мораль. Тимбільше, коли іде про загально-національне і вузько партійне. Не може бути так, щоб в загально-національних справах не погоджуватися з репресіями та осудом тих, які плюгавлять наші національні істини, але погоджуватися з обкидуванням болотом, осудами й судами та репресіями, якщо іде про вузько-партійні інтереси.

«Куди прямуєш, Лисе!»

«Вісник» ООЧСУ, лютий 1967

Мова іде про Едварда Козака і «Лиса Микиту». Між іншим читаємо тут слідуюче: « Тож, читаючи цей гумористичний журнал, можна просто вивчити якийсь новий декалог антинаціоналіста! До речі, велику частину журналу заповнюють передруки з польської «Культури» і совєтського «Перця»... У малій нотатці «Свободи» читали ми, що Драч і Павличко, відвідавши «Союзівку, належно оцінили талант Едварда Козака. Щасти Боже».

Як бачите Читачу — ні менше, ні більше сугерується громаді погляд, що Едвард Козак «змінoвіховець». Хто не з нами, той обов'язково большевик і робить їхню роботу. І так сьогодні Козак Едвард в Дітройті, завтра маестро Китастий в Чікаґо (бандерівці вийшли зі складу Святкового Комітету), а післязавтра хтось другий, який тільки не буде поділяти «визвольнофронтівської» лінії. За якийсь час визволять нас ці панове взагалі з провідної верстви. Ситуація тоді справді буде комічна. Бо на місце Китастого на бандурі буде грати, скажім, Ігнат Білинський, а «Лиса Микиту» буде редагувати п. Вишик чи п. Дужий з Дітройту.

«Богдан Боцюрків дійсним професором»

«Новий Шлях» ч. 14

«Д-р Богдан Боцюрків (тепер йому 42 роки) став звичайним професором (фул проф.) політичних наук в Албертському університеті (Канада), в якому він працює викладачем від 1954 р. Диплом доктора філософії він одержав у 1961 р. у Чікаґівському університеті, захистивши дисертацію з новітньої історії Церкви в Україні. Д-р Б. Боцюрків далі опрацьовує положення й проблеми релігії в СССР і Україні, підготовляючи до друку велику джерельну працю.

Проф. Богдан Боцюрків приїхав до Канади після Другої світової війни, у Вінніпеґу був секретарем Крайової Екзекутиви УНО, редаґував місячний журнал «Голос Молоді» — орган Молодих Українських Націоналістів (МУН), попри те студіював філософію в Манітобському університеті. Після закінчення студій він переїхав до Едмонтону на постійну працю в тамошньому університеті. Поруч того проф. Боцюрків активний громадський діяч, зокрема в системі УНО і Українського Націоналістичного Руху. Він жонатий і має четверо дітей.»

Щиросердечно ґратулюємо нашому Вш. Співробітникові і бажаємо якнайкращих дальших успіхів.

«Що треба знати про книжку?»

«Укр. Слово» Буенос Айрес, ч. 2

«Ще перед винайденням Ґутенберґом друку були книжки. Їх виготовляли в манастирях і тисячу років перед Ґутенберґом виробляли літери з дерева. Таким чином в р. 977 виникла «Тріпітака», святе письмо буддистів.

Найстаршою книжкою в світі вважають «Прісепапирус» з р. 3.500 перед народженням Христа. Її знайдено в Тебах (Єгипті) і збережено в Парижі. В р. 3.000 перед н. Хр. місце зображень образами зайняло образкове письмо з виразним підкресленням слів і понять. Це був початок гієроґліфів. Це письмо поширилось усюди. В р. 1400 перед нар. Христа фенікійці винайшли абетку, складену з 22 літер. Найстарший роман походить з 1.200 року перед Хр. Це «Історія двох братів», написана за наказом фараона Нерептага. Вона складається з 19 папірусових листків і знаходиться в Британському Музею.

Письмо розповсюднилося скрізь і всюди. Асирійці зайнялись розвоєм клинового письма. В Нінів, столиці асирійців, зиникли перша бібліотека. Перший словник появився 1.500 року перед Христом.

Найбільша книга світу є в Нью-Йорку. Вона має 3 метри високости, один метр грубости і важить 250 сотнарів. Друга щодо величини книга є у Відні. Це «Анатомічний Атляс». Він високий на 190 сантиметрів і широкий на 90 сантиметрів. Його видруковано в 1930 р. Третьою щодо величини книгою є «Апоколіпсис», об'явлення св. Йоана про кінець світу. Вона має 745 сантиметрів високости і 65 сантиметрів широкости і важить 2 1/2 сотнара.

Маленькі книжечки, що поміщаються в коробці з сірників, появились в 17 і 18 століттях. Нюрнберська біблія має 3,5 сантиметра ширини і має 239 сторінок. В р. 1897 появилася в Падуа книжка 10×6 мм. У Майнц (в музею) є книжечка 5×5 міліметрів.

Найтяжчою книгою світу є лексикон «Табгим», що важить 30 сотнарів (це лексикон буддійського знання). Він складається з 225 томів.

Майже 50 кілограмів важить «Історія Ітака». Найобширнішою книгою світу є «Китайський Словник», що появився 1.600 року. Він має 5.020 томів, кожний на 170 сторінок друку. Найбільше перекладів має Біблія. Її перекладено на 1105 мов і діялектів.

Найдорожчою книгою вважають Кодекс Бібліотеки Упсаля. За Біблію Ґутенберґа заплачено недавно тому п'ять мільонів долярів. Один том перекладу Корану коштував 600.000 марок. Він оздоблений 398 самоцвітами, 167 перлами, 109 діямантами і 132 рубінами.»

«Про все і звідусіль»

«Гомін України» ч. 14

«Науковці Букарештського університету підрахували, що кожен з 7500 договорів, які уклали між собою на вічні часи різні держави від 1500 року перед Р. Х. і до 1850 року після Р. Х. виконувалися в середньому тільки... по два роки.

***

Велика китайська енциклопедія складається з 110 955 томів, написаних від руки. Тільки перелік статтей становить 60 томів. Працювало над нею 2000 вчених.

***

Найдовший із вживаних нині альфабетів — сингальзький. У ньому є 54 літери. У найкоротшому, гавайському — 12 літер.

М. Демянчук

ДВА КОНЦЕРТИ СОЛОМІЇ КРУШЕЛЬНИЦЬКОЇ

(Спогади)

Підчас непереможного походу Українських Армій на Київ літом пам'ятного 1919 року, десь в половині серпня, Штаб III. Галицького Корпусу приїхав до Козятина і примістився в будинку, недалеко залізничного шляху й мосту, який був проведений понад залізничі рейки. По другому боці мосту примістилася старшинська харчівня Штабу.

Одного пополудня приїхав на козятинський двірець Головний Отаман Симон Петлюра зі своєю свитою. На пероні двірця уставлено провізоричний вівтар і при ньому, в присутності багатьох старшин, священик відправив молебень. Присутнім був також Головний Отаман.

Цього вечора був заповіджений концерт знаної, світової слави української співачки, Соломії Крушельницької, який мав відбутися в залі залізничного двірця.

В той час при Штабі III. Гал. Корпусу існував малий старшинський хор під управою пор.-авдитора д-ра Романа Ставничого, великого ентузіяста хорового мистецтва й доброго дириґента. Хор начислював 10-12 співаків. Сьогодні не пригадую собі прізвищ більшої частини учасників хору, крім знаменитого першого тенора, в особі пор. Сольчаника, баса — в особ чет. Якова Мацюка і самого д-ра Ставничого. І я мав приємнісь та честь належати до цього хору. Наш хор мав честь співати декілька пісень того вечора, на переміну зі сольовими точками Соломії Крушельницької. По 47 літах годі пригадати, які пісні співала тоді С. Крушельицька і які співав наш хор.

Виступ С. Крушельницької — наскільки можу пригадати — був дуже вдалий. Публіка, що складалася в більшости зі старшин, але також із місцевого цивільного населення, була захоплена співом С. Крушельницької і приймала всі точки невмовкаючими оплесками. Я особисто був «у десятому небі», бож поза солістками знаменитого хору Національної Капелі Ол. Кошиця, це була перша нагода чути спів світової слави української співачки. Тішило мене й те, що в складі хору, який також добре співав і збирав заслужені оплески, співав і я. Мені було в той час несповна двадцять років життя.

По концерті відбулася в тій залі забава з танцями, що мала один поганий інцидент. Хтось із старшин дієвої Армії казав оркестрі грати «Польку» чи може «Мазура». Проти цього запртестували всі присутні старшини УГА. По деяких торгах та словній перепальці, оркестра до цих танців таки не грала.

Другий пам'ятний концерт Соломії Крушельницької мав я приємність слухати літом 1922 або 1923 року в мойому родинному місточку Надвірна. С. Крошельницька заїхала була тоді до котроїсь з українських родин, до Саноцьких або до Цибрівських чи Заячківських. Тоді дім читальні «Просвіта» не мав ще розбудованої театральної залі, а хтось з нашого міс-

цевого громадського проводу попросив С. Крушельницьку, щоб вона дала концерт.

Без попередньої підготовки зі сторони місцевого громадянства зійшлося одної неділі до домівки читальні «Просвіта» досить поважне число громадян, більше як кожної неділі. Ніхто не подумав про те, щоби доставити до домівки добрий, концертовий фортеп'ян. Коли з'явилася акомпаніяторка пані Цибрівська і побачила в кімнаті старий розстроєний фортеп'ян, наробла шуму так, що ми мусіли винести з кімнати негодящий фортеп'ян, змобілізуваи кільканадцять студентів та іншої молоді й з гіркою бідою перенесли від панства Саноцьких добрий фортеп'ян.

При цій нагоді, при особистій зустрічі з п. Соломією Крушельницькою, я дозволив собі пригадати їй козятинський концерт й свою участь в ньому, що Соломію Крушельницьку немало зворушило, бо й вона дуже тепло згадувала ті наші буревійні часи...

Громадяни Надвірної були захоплені чарівним співом С. Крушельницької, тоді ок. 50-літньої жінки та здогадувалися, як вона співала будучи значно молодшою?!! Ще довго згадували тодішні слухачі цей виступ світової слави нашої співачки і були їй дуже вдячні за те, що не погордила вона такою провінцією.

Оба вище згадані концерти Соломії Крушельницької заслуговують, — на мою думку, — на те, щоб про них, по стільки літах, довідалася наша громадськість і в діяспорі, бо оба вони свідчать про високу патріотичність С. Крушельницької. Вже той факт, що С. Крушельницька разом з УГА покинула літом 1919 р. свою вужчу батьківщину та подалася в мандри і не захотіла признати окупації поляків, — свідчить про її відданість ідеї Самостійної Української Держави на всіх етноґрафічних українських землях. В той час ділила вона долю й недолю незламних борців за свободу й своїм незрівняно гарним голосом, чарувала їх та додавала витривалости до дальшої боротьби. Вона була воїном на культурно-мистецькому полі. Це гідно оцінювали вояки обох Армій та були їй до глибини душі вдячні за цей козятинський концерт.

Олесь Бабій

ОСТАННЯ ОФІРА ЦІСАРЕВІ

Як заграли в кантинах усіх
флейти і гитари, й мандоліна,
го Данило збагнути не міг-
де Італія, де Україна,

й думав, чуючи скрипки тон, зов,
як співала й сміялась Маріотта.
— Мудрість — музика, спів і любов,
а ненависть і війни — дурнота. —

А коли, проганяючи сон,
до світанку, у нічсньку пізню
знов гарматній пальбі в унісон
бойки, лемки співали десь пісню,

то Маріотта, напившись вина
за Багрієва щастя й здоровля,
веселенько казала: — Війна —
то жахливе й смішне безголов'я —

І Маріотта у нору нічну,
з лейтенантом обнявшись в таночку,
забували про битви, війну,
по танку цілувались в куточку,

і Багріїв, подумав не раз:
— Коло П'яви бої, м'ясорубка,
а мене пекохала в цей час
італьянка така, як голубка. —

Як — раненько Багріїв у рів
оборонний вернувся з оселі,
він знайомих жовнірів зустрів,
що були, мов дітвора, веселі,

бо до них прилетіли вістки,
як орли бистрозорі та хижі:
— збунтувалися чеські полки
у Тиролі близько річки Адижі,

заспівали, йдучи у полон,
чеську пісню про Івана Гуса,
й повтікали вони за кордон,
де дух Жіжки веде їх до Руса —

Виноград доспівав на полях,
і сюрчали цикади в отавах.
Жовнір вперше десь викрикнув: — Ах,
над Дніпром українська держава. —

за цельтевим, подертим шатром,
у землянках розбитих , понурих
говорив хтось шепчучи, тайком
про діла Грушевського, Петлюри.

Як пожовкли листки деревин
і дозріли в садах помаранчі,
як по сльотах плила із долин
каламутна вода в рів, за шанці,

із запілля, з касарень, за вал
надійшли резервісти старшаві,
що пройшли цілий Сибір, Урал
у полон і в російській державі.

Поміж ними й хорунжий теж був,
славнозвістний Микола Федюшка,
що почав потайну боротьбу
проти тих, котрим, як подушка

тепла, легка, вигідна, м'яка,
постелився талан в слугуванні
австріяцькій державі, яка
дбала про своїх слуг, що слухняні

все були для монархів, їх трон
боронили в потребі, їм вірні,
все були, воля їх — мов закон
був для них, все австрійцям покірні,

за Габсбурґів молились в церквах,
та жили в сподіванню, в надії,
що замає ще австрійський стяг
в Києві над Собором Софії.

Полк вітав поворотців тих так,
як спів птиць, що із вирію линуть:
— Ви з полону? Скажіть же нам, як
ви боролись за вільну Вкраїну? —

— Пізнаю вас. Дістав я ваш лист,
як з повстанцями, з січовиками
відступаючи, чули ми свист
куль московських гарматних над нами

Закортіло мене до жони,
я з Волині поїхав додому,
а жандарми чортівські сини
там піймали мене, хоч в солому

я в стодолі сховався, ну, й знов
третій раз погнали воювати.
І ось я аж сюди так прийшов;
ах, війна — то бісова мати!

Воювати? В окопи іти?
Хай воюють графи, князь, барони.
Й так цісарство вже вхоплять чорти,
і роздзьобають круки й ворони.

Вже убитий кат цар Миколай,
Україна в огні революцій,
ми ж не йдем боронити свій край,
але служимо Австрії суці. —

Кожне слово колишніх стрільців,
поворотців з Росії, з полону
впало в душу, як іскри вогнів,
чи, як гомін воскресного дзвону.

Ті стрільці, що прийшли з-над Дніпра,
промовляли, як бунту пророки,
та за ними хтось, ніби мара,
все ходив, мов слідячи їх кроки.

Не слідив їх мадяр, ні прусак,
а рекрут Кліщ Михайло, видужник,
хоровитий і злобний пияк,
офіцерський підхлібний прислужник,

Часом Кліщ, як ліг спати, то теж,
він, постогнуючи, мов недужий —
все питав: — Де Багріїв, і де ж
той Микола Федюшка хорунжий! —

Кліщ був знаний із того, що ніс
устромляв у всі справи та всюди,
і, що навіть, як возом гній віз,
він співав гімн австрійський: «Боже, буди...»

Він хвалитися дуже любив,
що, як був у майора льокаєм,
то майор його раз погостив
цигаретами, хлібом і чаєм.

Та ніколи Кліщ і не згадав,
що не раз він за крадіж в станиці
у команді свій рапорт складав,
і каравсь в військовій в'язниці.

Кватируючи серед лісів,
у відлюдній, старій лісничівці,
ляйтенант раз дістав жмут листів
страх пом'ятих, бо їх у мандрівці

з України Федюшка привіз
у плащі у підшивку зашиті,
потайки передав їх у ліс,
коли раз там цісаревій Зиті

командири полків, куренів
прегучні іменини справляли,
а під вечір, як гай сутенів,
ляйтенант і хорунжий скликали

в лісничівку бійців, підстаршин,
та під блискання свічки із лою,
для воящтва, що ждало новин,
лист читали в якімсь неспокою:

— Друже! З Києва йду у похід.
Ворог нам заступає дорогу,
шле орду із Москви наш сусід;
ах, коби ви дали нам підмогу!

В нас ще обмаль куль, зброї, борців,
німці нашу «Січ» вже скасували,
обеззброїли січовиків,
та змагається ще Коновалець.

Сотник Мельник Андрій шле привіт,
він про вас говорив тут зі мною,
і розумно вам радив: — зверніть
проти Австрії душі і зброю!

Ти цісарським наймитам не вір,
час позбутись Габсбургів мізерних:
Ви на Київ звертайте свій зір,
здоровлю Вас. Гаразд! Федір Черник! —

Всі озвались: — ще раз прочитай
нам листочок від Черника брата.
Ах, прекрасна війна за свій край,
та гидке воювання за ката!

Чужиною тут все нам смердить
серед німців, тирольців, мадярів,
ми бажаєм в ріднім краю жить,
хоч за те нас цькує сто жандармів. —

В пізню осінь, коли на полях
постелились тумани, мли сірі,
спочивали у шанцях, лісах, —
вкрай знеможені в битві жовніри.

Їм Багріїв сказав тайкома
у безмірному смутку, одчаю:
— Так терпіти вже сили нема!
Утікаймо з австрійського краю!

Уночі поведу я всіх вас
за рови, дротяні загорожі,
нашу зброю, набоїв запас
віддамо італійській сторожі.

Чехи, Польща вже в Римі старім
утворили свої леґіони,
тож і ми з чот австрійських творім
українські повстанські загони.

То не мрія, не байка, не сон,
не привиддя фантастичних візій;
наш курінь зміниться в леґіон,
в перший полк українських дивізій!

Із Венеції ми попливем
кораблями до Чорного моря
завершити вогнем і мечем
те, що вже Стрільці Січові творять.

Черник Федь поведе нас у бій,
ми в народньому війську вільному
визволятимем нарід, край свій,
і повернемось вільні додому.

Італійці онтам, де горбки,
йдім до їхнього місця постою.
Хто зі мною? Усі вояки
відповіли: Веди, ми з тобою! —

Лиш Михайло Кліщ глянув на всіх
змовників, як почув їх нараду,
й думав: — Ах, таж то злочин і гріх
учинити дезерцію, зраду!

Присягав я на хрест і на стяг
наш австрійський, що, вірний до смерти,
дам за цісаря кров і життя,
дам для Австрії труди і жертви.

Я майорові вістку подам
про ту змову зрадливу погану,
й за ту вістку, — на злість ворогам, —
ранг капрала й медалю дістану. —

Уночі, як Багріїв з ровів
сотню війська провадив за П'яву,
Кліщ майорові вість оповів:
— ляйтенант утік, зрадив державу! —

Вже Федюшка й чота крадькома
йшли до мосту все ближче і ближче,
й хоч була в долині мряка, тьма,
стало видно якесь таборище.

Вже Багріїв і сто вояків
перебігли за яр з бойовиська,
і уздріли вони із горбків
чуйку стеж італійського війська.

Ляйтенант вже жовнірам шептав:
— Видно в лузі десь поблиски зброї,
видно стяг італійських застав,
з мінутроїв чоти вартової.

Бойки, лемки повзли вже за вал,
берсальєр, що стояв там на стійці,
з шанця кликнув, подавши сигнал:
— Йдіть до нас, вас не вб'ють італійці! —

Лиш Микола Федюшка й чота
поворотців добігли сміливо
за ріку, де була їх мета,
піддались італьянцям щасливо.

І Багріїв уздрів з-за озер.
над багаттям димів темні смужки,
та уздрів, як стискав офіцер
італійський долоню Федюшки,

а меткі італійські бійці
жваво бігли з окопів резерви,
репоталися, і при ріці
роздавали для бойків консерви.

За хвилину в долині, в лісах
задзижчали куль рушничних свисти,
й стало видно, як по всіх стежках
чвалом гналися кавалеристи,

а у світлі ракет і зірниць
між дубочками й віттям соснини
коло шанців австрійських станиць
заблищали шаблі й карабіни.

А нараз хтось покликнув: — Гальт! Стій! —
— йде погоня! — І німці й мадяри
окружили збунтований рій
та піймали. Кричали гусари:

— Дезертири! Бий тих руських псів:
заберім їх набої і зброю! —
Вмить модяри й чота прусаків
бранців гнали в тюрму за горою.

День минув і почався вже суд,
зізнавали всі свідки лукаві,
Кліщ, майор і тиролець рекрут,
відданий все австрійській державі,

Суд короткий, — години лиш чверть.
три судді, зі судетів магнати,
засудили підсудних, на смерть:
Українців за бунт розстріляти! —

Буйний вітер змітав зі стежок
жовте листя і плакав за літом,
падав перший осінній сніжок,
на полях вкриті зв'яленим цвітом.

З катівні вийшли варти, судді,
капелян, офіцери й жовніри;
під ескортом йшли молоді
в'язні в строях полатаних, сірих.

В'язні станули в ряд під стіну
у старинній, понурій касарні,
і дивилися у далину
на засніжені Альпи підхмарні,

забряжчили багнети, шаблі.
— Цуг гальт! Фаєр! * — і гримнули стріли.
Кров плила по траві, по землі,
де сніги її стерли, покрили.

Як розстріляні вмерли від ран,
поховав їх жандар у могилах,
вість приніс вістовий партизан:
— Революція трон повалила

В цілій Австрії вже піднялись
проти цісаря бунти бурунні,
Кароль Габсбург втік з Відня, як лис,
сам народ володіє в Шенбруні! —

І на цілому фронті замовк
гук гармат по роках стрілянини.
Із нори, мов зацькований вовк,
йшов боєць, здер відзнаки старшини,

сміючись, на шматочки подер
стяг австрійський, старенький, брудненький,
кликнув: — Мир вже настав! Відтепер
ми вже військо України неньки! —

Цілувались жовніри в ровах,
і уперше над водами П'яви
синьо-жовта нова хоругва
злопотіла, й гімн волі і слави

«Ще не вмерла» лунав, задзвенів,
наче гомін воскресного дзвону,
зі станиць сотень і куренів,
та полинув до моря, кордону.

Поскидавши в грязюку на шлях
герб австрійський, орли двоголові,
причіпляли борці на шапках
тризубці та галузки соснові.

Кліщ Михайло, блідий мов мертвець,
налякавшись, шептав: — Що? Я зрадник?
Владу втратив наш цісар отець?
Щось не чути вже стрілів гарматних!

Вже й Федюшка утік від облав,
стрілив цільно підвівши рушницю.
Кліщ Михайло вбитий упав
взяв до гробу свою таємницю.

Всі війська, як у повінь вир вод,
йшли додому за гори, долини,
залишали в калюжах болот
всі канони, обоз, карабіни.

А, згадавши цісарство, як сон,
говорили сумні генерали:
— цісар Кароль утратив свій трон,
ми ж за трон бунтарів розстріляли! —

І, в суплені, ніби сичі,
розмовляли майор з капітаном:
— Вмерла Австрія вчора вночі,
а Багріїв розстріляний рано! —

Коло гробу йшов бойківський рій,
і хорунжий сказав на прощання:
— Спи Данило, в землянці спрій, —
ти Габсбурґам офіра остання! —

Кінець

Independent Ukraine

2315 WEST CHICAGO AVENUE

CHICAGO 22, ILLINOIS, U. S. A.

Return and Forwarding Postage Guaranteed

BULK RATE
U. S. POSTAGE
PAID
Chicago, Ill.
Permit No. 7547

To:

Mr. S. Kuropas
3301 N. Newland Ave.
Chicago, Ill. 60634